

Eindverslag Opgraving

Gooik, Kester Edingsesteenweg 284

Titel

Eindverslag opgraving Gooik, Kester Edingsesteenweg 284

Auteurs

Peter Hazen, Niels Janssens, Carola Stern & Ron Bakx

Erkende archeoloog

BAAC Vlaanderen bvba
OE/ERK/Archeoloog/2015/00020

BAAC-Projectnummer

2023-0209

Plaats en datum

Evergem, 10 november 2023

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 2650
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1	<i>Administratieve gegevens</i>	<i>1</i>
1.2	<i>Archeologische voorkennis.....</i>	<i>4</i>
1.3	<i>Onderzoeksopdracht.....</i>	<i>4</i>
1.3.1	Onderzoeksdoelstelling	4
1.3.2	Onderzoeksvragen	5
1.3.3	Randvoorwaarden.....	5
1.3.4	Geplande werken en bodemingrepen.....	6
1.4	<i>Werkwijze en strategie</i>	<i>7</i>
1.4.1	Methode en technieken.....	7
1.4.2	Organisatie van de opgraving	8
1.4.3	Afwijkingen uitvoer onderzoek	11
1.4.4	Sampling, selectie- en inzamelstrategie vondsten en stalen	11
1.4.5	Inbreng specialisten en externe wetenschappelijke begeleiding.....	11
2	Bodem en paleolandschap	12
2.1	<i>Paleolandschappelijk en bodemkundig kader</i>	<i>12</i>
2.2	<i>Bodemkundige profielregistraties</i>	<i>12</i>
2.2.1	Beschrijving bodemkundige profielregistraties.....	12
2.3	<i>Interpretatie bodem en paleolandschap.....</i>	<i>14</i>
2.3.1	Genese bodem en paleolandschap	14
2.3.2	Bewaringstoestand bodemopbouw.....	14
2.3.3	Bodem en paleolandschap in een ruimer regionaal kader	15
3	Sporen en structuren	16
3.1	<i>Inleiding.....</i>	<i>16</i>
3.2	<i>Manifestatie archeologische site aan huidig oppervlak</i>	<i>16</i>
3.3	<i>Stratigrafie van de site.....</i>	<i>16</i>
3.4	<i>Weergave onderzoek: kaarten.....</i>	<i>17</i>
3.5	<i>Beschrijving sporenbestand</i>	<i>19</i>
3.6	<i>Interpretatie sporen en structuren.....</i>	<i>19</i>
3.6.1	Sporen van steen(sokkel)bouw	19
3.6.2	Sporen van houtbouw.....	21
3.6.3	Kuilen.....	22
3.7	<i>Opbouw archeologische site.....</i>	<i>29</i>
4	Vondsten.....	30
4.1	<i>Inleiding.....</i>	<i>30</i>
4.2	<i>Administratieve gegevens</i>	<i>30</i>
4.3	<i>Methode en technieken</i>	<i>30</i>
4.4	<i>Aardewerk uit de Romeinse periode (Niels Janssens).....</i>	<i>31</i>
4.4.1	Assessmentmethode	31
4.4.2	Inventaris.....	31

4.4.3	Interpretatie.....	32
4.4.4	Conservatie en behandeling.....	35
4.4.5	Potentieel op kenniswinst	35
4.4.6	Exploitatie kenniswinst.....	35
4.5	<i>Metaal (Ron Bakx)</i>	36
4.5.1	Assessmentmethode	36
4.5.2	Inventaris	36
4.5.3	Conservatie en behandeling.....	38
4.5.4	Potentieel op kenniswinst	38
4.6	<i>Natuursteen (Carola Stern)</i>	38
4.6.1	Assessmentmethode	38
4.6.2	Inventaris	38
4.7	<i>Romeinse bouwkeramiek (Niels Janssens)</i>	40
4.7.1	Assessmentmethode	40
4.7.2	Inventaris en interpretatie.....	40
4.7.3	Conservatie en behandeling.....	42
4.7.1	Potentieel op kenniswinst	42
4.8	<i>Bewaring en deponering</i>	43
5	Synthese onderzoeksresultaten	44
5.1	<i>Datering en interpretatie van de archeologische site</i>	44
5.1.1	Algemeen.....	44
5.2	<i>De onderzoeksresultaten in een ruimer archeologisch, historisch en cultureel kader</i> 44	
5.3	<i>Confrontatie met resultaten vooronderzoek</i>	47
5.4	<i>Aanwezigheid archeologisch erfgoed na de opgraving</i>	47
5.4.1	Niet opgegraven archeologisch erfgoed	47
5.5	<i>Onderzoeksvragen: antwoorden</i>	47
6	Samenvatting	51
7	Lijsten	52
7.1	<i>Figurenlijst</i>	52
7.2	<i>Plannenlijst</i>	52
7.3	<i>Tabellenlijst</i>	52
8	Bibliografie.....	54
9	Bijlagen	56

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

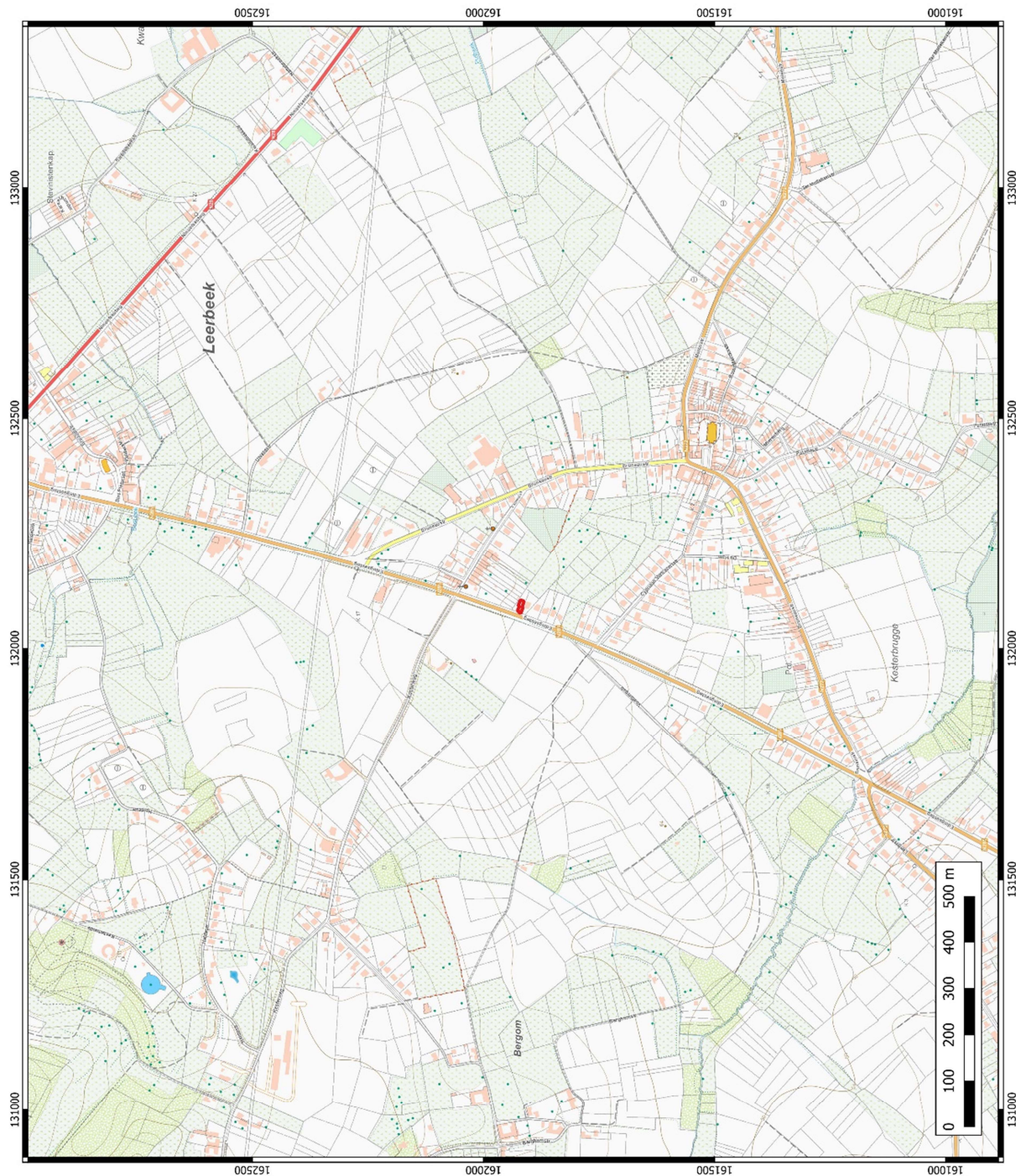
Naam site	Gooik, Kester Edingsesteenweg 284		
Ligging	Edingsesteenweg 284, deelgemeente Kester, gemeente Gooik, provincie Vlaams-Brabant		
Kadaster	Gemeente Gooik, Afdeling 3, Sectie D, Perceel 283D		
Coördinaten	Noordwest:	x: 132076,53	y: 161939,26
	Noordoost:	x: 132129,80	y: 161901,42
	Zuidwest:	x: 132076,53	y: 161939,26
	Zuidoost:	x: 132129,80	y: 161901,42
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2023-0209		
ID Archeologienota	ID24412 ¹		
Opgraving	Projectcode	2023B145	
	Erkende archeoloog	BAAC Vlaanderen bvba (OE/ERK/Archeoloog/2015/00020)	
	Betrokken actoren	Peter Hazen (archeoloog)	
		Ben Van Genechten (archeoloog)	
		Niels Janssens (specialist Romeins aardewerk en keramisch bouw materiaal)	
		Carola Stern (specialist natuursteen)	
		Ron Bakx (specialist metaal)	
	Betrokken derden	/	
	Uitvoertermijn	25 en 26 mei 2023	

Alle in dit document gebruikte plannen zijn afkomstig uit de catalogus van Geopunt Vlaanderen² of het portaal Databank Ondergrond Vlaanderen³, tenzij anders vermeld.

¹ VAN GENECHTEN & STEENHOUDT 2022

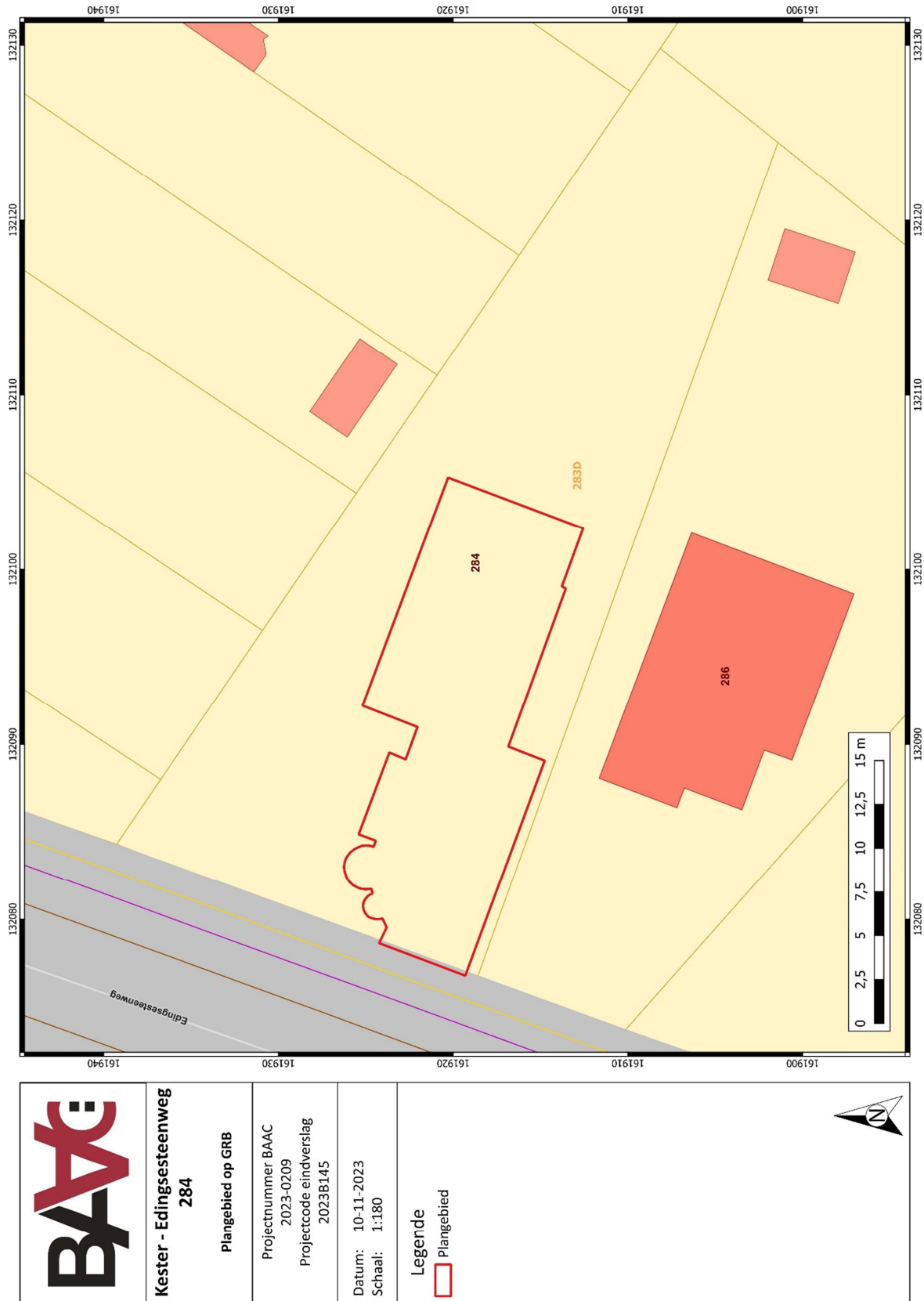
² GEOPUNT VLAANDEREN 2023 – administratief, historisch, orthofotografisch

³ DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN 2023 – geografisch

BAAC	Kester - Edingsesteenweg 284	Projectnummer BAAC 2023-0209	Datum: 30-6-2023	Legende Plangebied	
	Plangebied op topografische kaart	Projectcode eindverslag 2023B145	Schaal: 1:7.500		

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal; 1:10.000; 30.06.2023)

Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 30.06.2023)

1.2 Archeologische voorkennis

Voor de werken in het huidige plangebied is door BAAC Vlaanderen in november 2022 een archeologienota (ID24412) opgesteld.⁴ Uit het bureauonderzoek bleek dat het plangebied zich geomorfologisch in het interfluvium tussen de Dender en de Zenne bevindt. Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als Aba1 (Droge leembodem met textuur B horizont) terwijl aangrenzend ten zuiden een Acp(c) bodemserie (Matig droge leembodem zonder profiel) staat aangegeven. Ten noorden bevindt zich een kleine zone met opgehoogde gronden (ON).

Aan de hand van het beschikbare cartografische materiaal, wordt duidelijk dat het plangebied minstens vanaf de 18de eeuw tot heden onbebouwd bleef.

Het projectgebied is gelegen binnen de beschermde archeologische site “de vicus van Kester” (beschermd archeologisch erfgoedobject: ID15060). Aan de hand van het reeds uitgevoerde onderzoek binnen deze site kan deze vicus gedateerd worden in de midden-Romeinse periode.

Naast de vele Romeinse vondsten zijn er ook vondsten en sporen uit oudere en jongere periodes aanwezig rond het projectgebied. Het betreft onder meer vondsten en sporen uit het neolithicum, de ijzertijd en de middeleeuwen.

Verspreid over het huidige plangebied werden in het verleden al eens drie controleboringen geplaatst. Hieruit bleek dat het archeologisch vlak ter hoogte van de geplande bouw ongeveer 50 cm onder het maaiveld lag. Aan de voorkant van het perceel, zone van oprit en voortuin, lag het archeologisch vlak op ca. 60 cm onder het maaiveld.

Op basis van het gevoerde onderzoek werd een werfbegeleiding van de geplande werken en behoud *in situ* voorgesteld.

1.3 Onderzoeksoopdracht

1.3.1 Onderzoeksdoelstelling

Een werfbegeleiding is een bijzondere vorm van een archeologische opgraving. Ze is daardoor onderworpen aan dezelfde decretale bepalingen als de opgraving. De werfbegeleiding heeft als doel om het archeologisch bodemarchief maximaal te registreren en te onderzoeken, daar waar een volwaardige archeologische opgraving niet mogelijk of opportuun is. In dit voorliggend dossier vervangt de werfbegeleiding de volwaardige archeologische opgraving aangezien de activiteit tot doel heeft ingrepen op het bodemarchief te vermijden in het kader van de opvolging van maatregelen voor behoud *in situ*.

Het doel van deze werfbegeleiding bestaat uit het registreren en onderzoeken van archeologische sporen die door de geplande bodemingrepen eventueel vrij komen te liggen en het registreren van de vrijgekomen bodemprofielen. Waar mogelijk, worden de nodige waarnemingen in het vlak gedaan.

⁴ VAN GENECHTEN & STEENHOUDT 2022

1.3.2 Onderzoeksvragen

Bodem, stratigrafie en paleolandschap

- Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?
- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem, beschrijving + duiding?
- Wat was de genese van de bodemhorizonten?
- Hoe kaderen de bevindingen omtrent de opbouw en de genese van de bodem binnen de kennis over het ruimere paleolandschap?
- Wat is de relatie tussen de bodem, de landschappelijke context en de archeologische sites?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Wat was de opbouw van de antropogene stratigrafie van het onderzoeksterrein? Komen deze bevindingen overeen met de omschrijving van de algemene stratigrafie van het terrein tijdens het proefputtenonderzoek?
- Wat is de relatie tussen de stratigrafie van het terrein en de verschillende sites (per occupatiefase)?

Sporen en structuren algemeen

- Wat is de aard van de vindplaats?
- Wat is de datering van de vindplaats en is er sprake van een fasering?
- Wat is de ruimtelijke inrichting (erven) van het terrein, eventueel in verschillende fasen?
- In hoeverre kunnen er gebouwplattegronden herkend worden en kunnen er uitspraken worden gedaan met betrekking tot de typen plattegronden en functionele en constructieve aspecten van de gebouwen?
- Wat is de vastgestelde bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?

Vondstmateriaal

- Tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren de vondsten, wat is de vondstdichtheid en conserveringsgraad?

Algemeen

- Hoe passen de resultaten van de opgraving binnen de beschermde archeologische site “de vicus van Kester”?

1.3.3 Randvoorwaarden

Er zijn geen specifieke randvoorwaarden voor dit onderzoek van toepassing.

1.3.4 Geplande werken en bodemingrepen

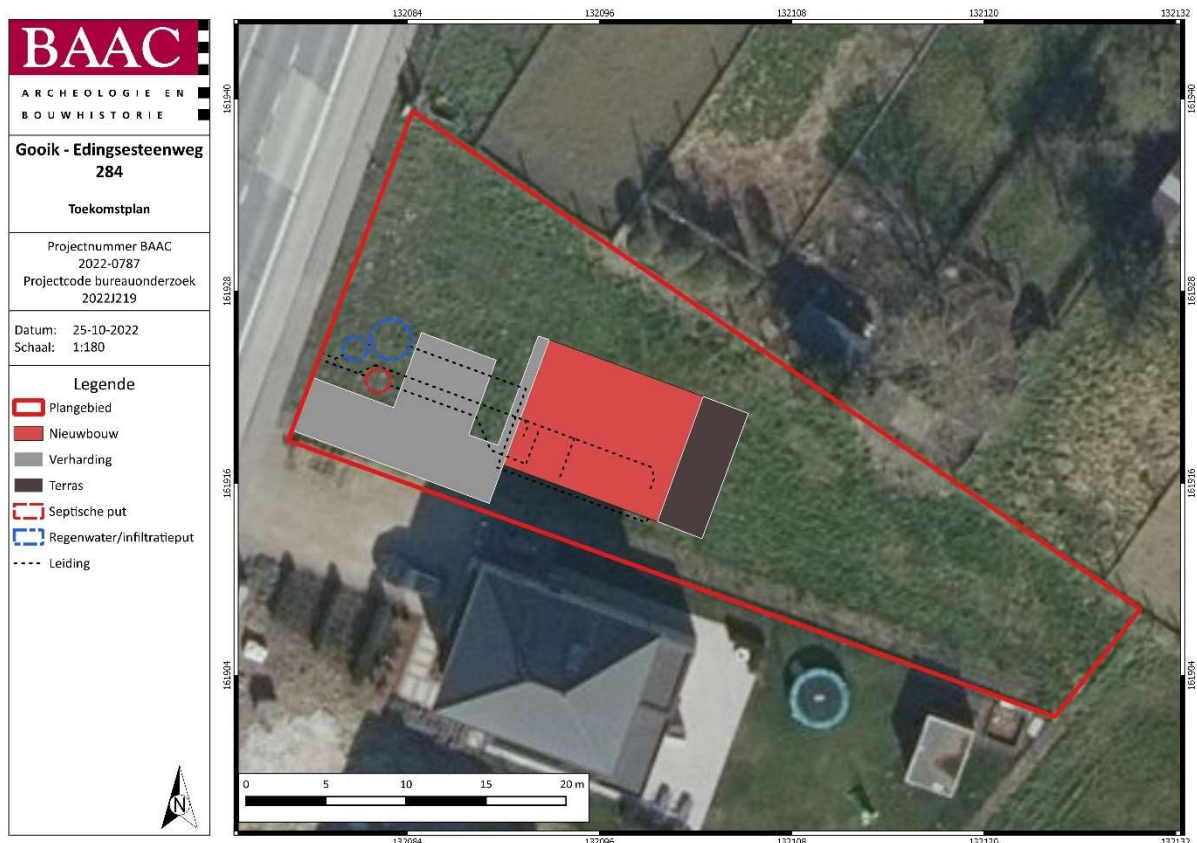
Algemeen

De opdrachtgever plant op het terrein de realisatie van een nieuwbouwwoning. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden mogelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

Om het relevante archeologische niveau (ca. 50-60 cm onder het maaiveld) zoveel mogelijk van verstoring te vrijwaren, wordt een zone rondom de nieuwbouwwoning ca. 10 cm opgehoogd. De nieuwbouw wordt niet onderkelderd maar onder de buitenmuren voorzien van een sleuffundering, met hierop een funderingsplaat. De sleuffundering zal ca. 40 cm breed en ca. 90 cm diep zijn. De dikte van de funderingsplaat bedraagt ca. 40 cm.

Rondom het gebouw wordt de aanleg van verhardingen bestaande uit een oprit en voetpad en een terras gepland. De exacte verstoringsdiepte voor deze zones zijn niet gekend maar bedragen minder dan 25 cm.

Vooraan het perceel worden een regenwaterput (ø250cm x H 242cm) en kleinere infiltratieput (ø150cm - H 150cm) alsook een septische put (ø150cm - H 150cm) voorzien. Deze zijn via leidingen met de woning verbonden.

Figuur 1: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting⁵ op de orthofoto⁶

⁵ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁶ VAN GENECHTEN & STEENHOUDT 2022

Na aktename van de archeologienota werd de inplanting van de septische put, regenwaterput en infiltratieput en daarmee ook de verbindende leidingen om praktische redenen aangepast. De regenwaterput en infiltratieput werden direct ten zuidoosten van de nieuwbouw geplaatst, en de septische put direct ten zuidwesten. De leidingen werden daarom langs de zuidzijde van het perceel aangelegd. Enkel de elektriciteitsleidingen vertrokken centraal vanaf de westzijde van de nieuwbouw richting de Edingsesteenweg, om daar een haakse hoek te maken richting de noordwestelijke hoek van het perceel waar een elektriciteitskast aanwezig was.

Impactanalyse

Door de geplande werken zullen verschillende bodemingrepen plaatsvinden. Om het relevante archeologische niveau (ca. 50-60 cm onder het maaiveld) zoveel mogelijk van verstoring te vrijwaren, wordt de woning 10 cm boven het huidig maaiveld ingepland.

Onderstaande tabel geeft een overzicht weer van de verstoringsdiepte en oppervlakte van iedere ingreep onder het toekomstige maaiveld. Samengevat zijn volgende bodemingrepen potentieel destructief voor mogelijk aanwezig archeologisch erfgoed in het bodembestand:

Tabel 1: Overzicht bodemingrepen

INGREEP	DIEPTE ONDER TOEKOMSTIG MAAIVELD (cm)	OPPERVLAKTE (m ²)
Vloerplaat nieuwbouw	Ca. 40 cm	Ca. 70 m ²
Fundering buitenmuren nieuwbouw	Ca. 90 cm	Ca. 15 m ²
Terras	< 25 cm	Ca. 25 m ²
Verharding	< 25 cm	Ca. 75 m ²
Regenwaterput	Ca. 242 cm	Ca. 5 m ²
Infiltratieput	Ca. 150 cm	Ca. 1,75 m ²
Septische put	Ca. 150 cm	Ca. 1,75 m ²
Leidingen	Onbekend	Ca. 10 m ²

1.4 Werkwijze en strategie

1.4.1 Methode en technieken

Algemene bepalingen

Een werfbegeleiding is een methode van archeologische opgraving waarbij de regie van de graafwerken bij de uitvoerder van de werken berust en het archeologisch onderzoek zich beperkt tot wat mogelijk is binnen het gegeven kader van deze werken. De algemene bepalingen voor een werfbegeleiding worden weergegeven in Hoofdstuk 19 van de Code van Goede Praktijk 4.0.

Voor de volledige werfbegeleiding alsook voor de rapportage geldt dat deze wordt uitgevoerd zoals wordt beschreven in de Code van Goede Praktijk 4.0, Deel 3: Archeologische opgraving

Indien de werfbegeleiding tot doel heeft ingrepen op het bodemarchief te vermijden, blijft het onderzoek beperkt tot de registratie van aangetroffen sporen en archeologische artefacten,

met een zo beperkt mogelijke impact op die sporen en artefacten. Deze worden nadien op een gepaste wijze afgedekt en beschermd tegen degradatie (zie verder).

Het assessment en de verwerking van de opgravingsresultaten, de rapportering over het onderzoek, de conservatie en de omgang met het archeologisch ensemble gebeuren op dezelfde wijze als de opgraving. Tijdens de werfbegeleiding worden, indien technisch mogelijk, de nodige referentieprofielen aangelegd. De registratie en staalname daarvan gebeurt conform de bepalingen uit hoofdstuk 21.3 en hoofdstuk 21.4.

Specifieke methode

Het archeologisch onderzoek bestaat uit een begeleiding van de geplande bodemingrepen binnen een zone van ca. 200 m². Op basis van controleboringen die werden uitgevoerd op het plangebied, wordt het archeologisch relevante niveau op ca. 50-60 cm onder het maaiveld verwacht.

Tussen de geplande bodemingrepen en het relevante archeologische niveau dient zich steeds een buffer van minimaal 25 cm te bevinden. Daar waar de geplande bodemingrepen (vloerplaat, terras en verhardingen) het archeologisch relevante niveau niet raken, dient de diepte van het archeologische vlak door middel van boringen vastgesteld te worden. Indien er geen voldoende buffer aanwezig is tussen de onderzijde van de vloerplaat of de verharding en het archeologische niveau en daardoor geen behoud in situ mogelijk is, dient het archeologische vlak toch te worden aangelegd en gedocumenteerd. Indien er onder de vloerplaat of verharding een zandbed wordt aangebracht, dient deze laag meegerekend te worden in de dikte van de buffer. Dit kan er voor zorgen dat er voldoende buffer gecreëerd wordt en dus behoud in situ mogelijk is.

Het graafwerk gebeurt met een graafmachine die beschikbaar gesteld wordt door de initiatiefnemer, bestuurd door een ervaren machinist, onder begeleiding van de erkend archeoloog. Laatstgenoemde dient aanwezig te zijn bij alle graafwerken en dient steeds voldoende tijd te krijgen om een controle en registratie te kunnen doen van de aangelegde vlakken en profielen. Indien sporen of spoorcombinaties worden aangetroffen, worden deze integraal gedocumenteerd (profielen en vlakken) conform de bepalingen in de CGP.

Voor bepaalde specifieke types sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren worden voor zo ver mogelijk binnen de werfbegeleiding aangepaste of aanvullende technieken gebruikt (CGP 15.8).

Na het afronden van de registratie, dienen de aangelegde vlakken afgedekt te worden met geotextiel en een 25 cm dikke laag aarde/zand met een minimale puinfractie.

1.4.2 Organisatie van de opgraving

Het onderzoek werd uitgevoerd op 25 en 26 mei 2023 onder leiding van erkende archeoloog Peter Hazen. Hij werd hierbij bijgestaan door archeoloog Ben Van Genechten.

Er zijn zeven werkputten aangelegd (Plan 3). Het aantal hangt samen met de geplande werken op het terrein. Werkput 1 situeerde zich ter plaatse van het nieuwe woonhuis, waarbij vlak 1 tot op de diepte van de vloerplaat werd aangelegd, en vlak 2 de diepere uitgravingen voor de funderingen en huisaansluitingen omvat. De uitgravingen voor werkput 2 werden gedaan voor een sceptische put en een regenwaterput. Werkput 3 situeert zich ter hoogte van de oprit, waarbinnen ook nog een diepere leidingsleuf gegraven werd (vlak 2). Werkput 4 was de

leidingsleuf parallel aan de Edingsesteenweg, direct langs de straat. De werkputten 5 en 6 waren leidingsleuven ten zuiden van het huis, die de verschillende putten en huisaansluitingen met elkaar verbonden. Werkput 7 werd in eerste instantie gegraven voor een regenwaterput, en daarna richting het westen uitgebreid met een leidingsleuf tot aan de straat.

In totaal is zodoende 229 m² aan bodemingrepen archeologisch begeleid, waarbij voor 31 m² twee sporenvlakken zijn gedocumenteerd (zie

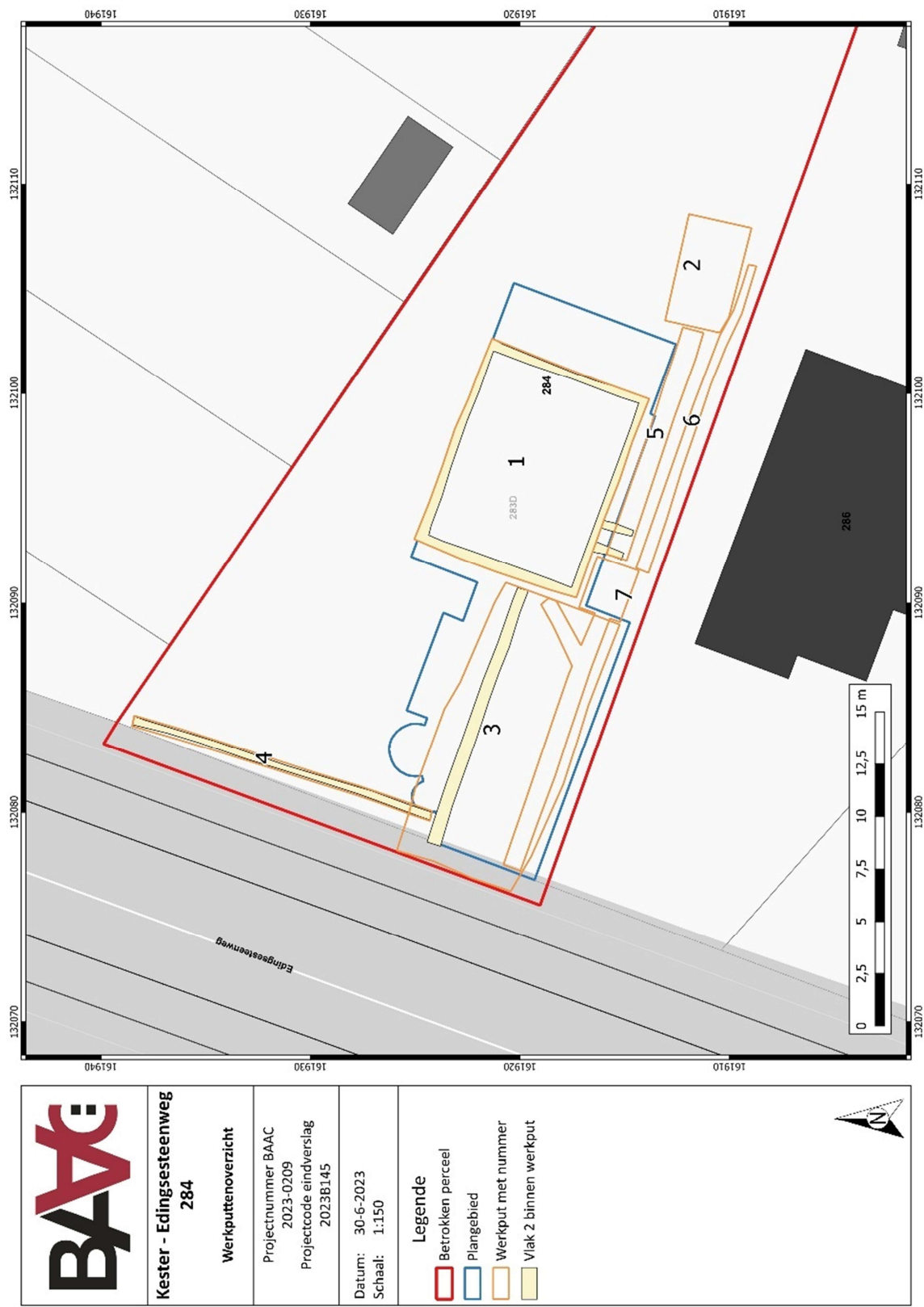
Tabel 2).

Tabel 2: Overzicht werkputten met oppervlaktes op vlak 1 en 2

Werkput	Oppervlakte (m2)	
	Vlak 1	Vlak 2
1	84	16
2	15	
3	85	8
4	7	7
5	11	
6	8	
7	19	
Totaal	229	31

De opgravingsvlakken werden aangelegd met behulp van een kraan op rupsbanden van 21 of 8 ton met een gladde graafbak van 2 m. Van alle opgravingsvlakken werden overzichtsfoto's gemaakt. De werkputten en sporen werden ingetekend door middel van een GPS van het type Geomax Zenith 25 PRO en gedocumenteerd aan de hand van beschrijvingen. Opgravingsvlakken werden gedetecteerd met een metaaldetector van het type XP Deus II, met metaaluitlezing en hoogfrequente zoekinstelling. Indien een spoor zich tegen de putwand bevond, werd het werkputprofiel opgeschoond om de relatie tussen het spoor en de bodemhorizonten te registreren. Sporen-, foto- en vondstenlijsten werden digitaal geregistreerd in het veld. Gebruikmakend van een GIS omgeving werden de verzamelde data verwerkt tot een gedetailleerd en overzichtelijk grondplan.

Bij de uitgraving voor de vloerplaat (werkput 1, vlak 1) werd het sporenniveau niet geraakt maar wel een niveau met vondsten. Om zicht te krijgen op de spreiding van deze vondsten, zijn deze in vakken van 2x2 m ingezameld. De nummering begon in het noordwesten met nummer 1. Bij de tweede rij begon de nummering met 101, bij de derde rij met 201 en zo verder.

Plan 3: Overzicht van de aangelegde werkputten op het terrein

1.4.3 Afwijkingen uitvoer onderzoek

Afwijkingen t.a.v. de CGP

Het onderzoek werd volledig conform de Code van Goede Praktijk uitgevoerd.

Afwijkingen t.a.v. de specifieke methodologie

In het PvM werd gesteld dat tussen de geplande bodemingrepen en het relevante archeologische niveau zich steeds een buffer van minimaal 25 cm diende te bevinden. Daar waar de geplande bodemingrepen (vloerplaat, terras en verhardingen) het archeologisch relevante niveau niet raken, diende de diepte van het archeologische vlak door middel van boringen vastgesteld te worden. Indien er geen voldoende buffer aanwezig zou zijn tussen de onderzijde van de vloerplaat of de verharding en het archeologische niveau en daardoor geen behoud in situ mogelijk zou zijn, diende het archeologische vlak toch te worden aangelegd en gedocumenteerd. Indien er onder de vloerplaat of verharding een zandbed zou worden aangebracht, diende deze laag meegerekend te worden in de dikte van de buffer. Daarmee zou ervoor gezorgd worden dat er voldoende buffer gecreëerd werd en dus behoud in situ mogelijk was.

Omdat de werkzaamheden in droge omstandigheden werden uitgevoerd en de geplande uitgravingen steeds dezelfde dag weer werden gedicht of aangevuld met een zandbed of puinpakket, waren er voldoende garanties dat de aangelegde en dieper gelegen sporenvakken in situ behouden konden blijven. Er zijn daarom geen boringen gezet om dieptes van sporenvakken te bepalen en geen sporenvakken aangelegd, dieper dan de gerealiseerde uitgravingen. Ook het afdekken met geotextiel had voor het behoud in situ in dit geval geen meerwaarde.

Na aktename van de archeologienota werden er nog enkele beperkte aanpassingen aan het ontwerpplan aangebracht. Het plangebied komt daarom niet volledig overeen met de uitgravingen op het terrein (zie Plan 3). Uiteindelijk zijn alle bodemingrepen op het terrein archeologisch begeleid, met uitzondering van het verwijderen van de graszoden. Het niveau onder de graszoden is wel volledig afgelopen met de metaaldetector.

1.4.4 Sampling, selectie- en inzamelstrategie vondsten en stalen

Er werd geen selectie van de vondsten op het terrein doorgevoerd. Alle vondsten werden ingezameld. Omdat binnen de geplande werken de aangetroffen sporen nergens volledig onderzocht konden worden, zowel in het sporenvak als in de coupes, zijn er geen stalen genomen.

1.4.5 Inbreng specialisten en externe wetenschappelijke begeleiding

Actoren en specialisten

Veldwerk: Peter Hazen (erkend archeoloog, veldwerkleider), Ben Van Genechten (archeoloog)

Uitwerking: Peter Hazen (teksten en opzet eindverslag), Ben Van Genechten (plannen), Niels Janssens, Carola Stern en Ron Bakx (assessment vondstmateriaal)

Betrokken derden

Niet van toepassing

2 Bodem en paleolandschap

2.1 Paleolandschappelijk en bodemkundig kader

In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich in het interfluvium tussen de Dender en de Zenne.⁷ Deze smalle waterscheidingskam zorgt, samen met de aanwezigheid van talrijke bronnen, voor een sterk versneden en heuvelachtig landschap.

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van het lid van Moen dat deel uitmaakt van de Formatie van Kortrijk. Deze formatie is van mariene oorsprong en maakt op haar beurt deel uit van de Iepergroep. De Formatie van Kortrijk bestaat voornamelijk uit kleiige sedimenten die soms zandig of siltig zijn. Ze werden afgezet gedurende het vroeg eoceen.

Op de quartairgeologische kaart schaal 1:50.000 staat het plangebied gekarteerd als profieltype 17. De quartair sedimenten bestaan uit eolische leem van laat weichseliaan oorsprong die rusten op het pre-quartair substraat. De quartair sedimenten zijn homogene of zeer weinig herwerkte eolische sedimenten die vooral voorkomen op plateaus of op een interfluvium. Ze worden gerekend tot de Formatie van Gembloux, meer bepaald tot het Lid van Brabant.

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als Aba1, een droge leembodem met textuur B horizont, terwijl aangrenzend ten zuiden een Acp(c) bodemserie staat aangegeven (matig droge leembodem zonder profiel). Ten noorden bevindt zich een kleine zone die als ON (opgehoogde gronden) wordt weergegeven.

2.2 Bodemkundige profielregistraties

2.2.1 Beschrijving bodemkundige profielregistraties

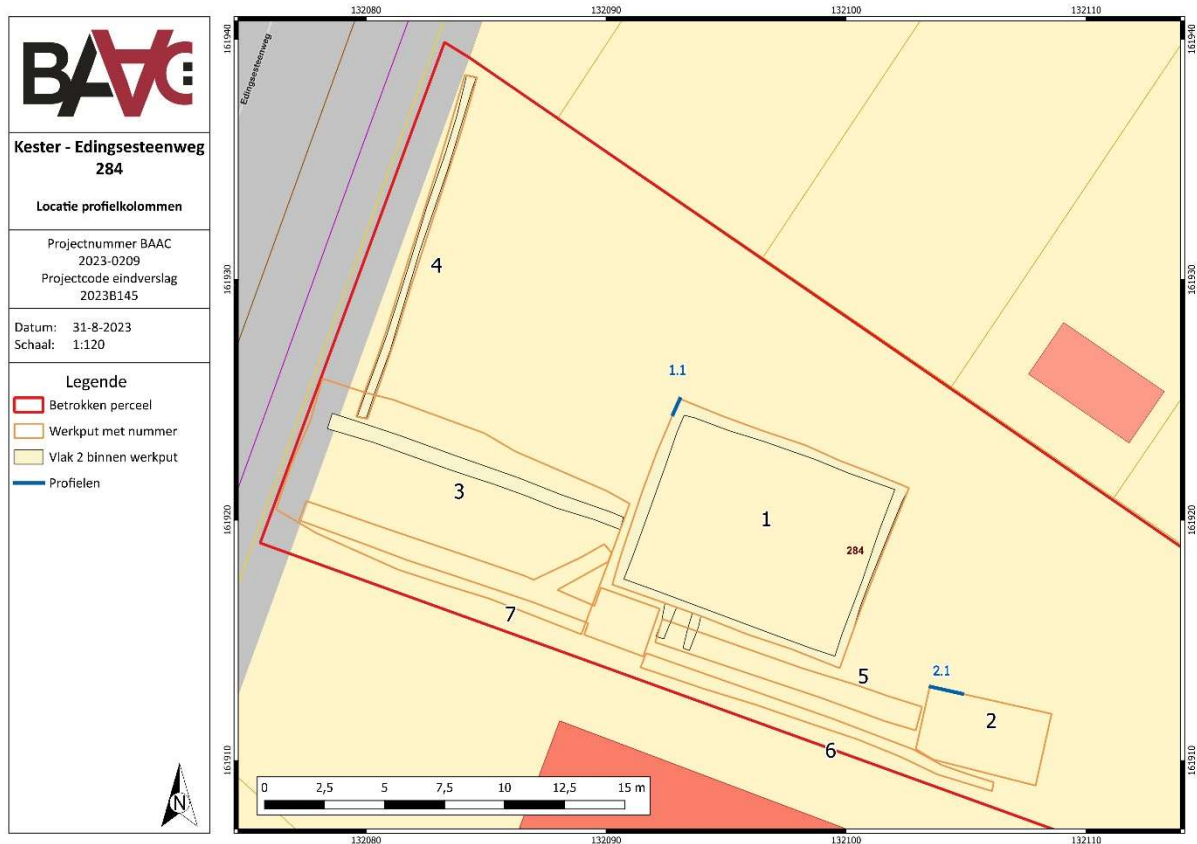
Door de geringe breedte en diepte van de meeste werkputten was het niet overal mogelijk om profielopnames goed aan te leggen en te documenteren. Uiteindelijk zijn er twee profielkolommen opgeschaafd en gedocumenteerd (Plan 4).

Het meest volledige profiel is aangelegd in werkput 2, ongeveer centraal op het perceel maar vermoedelijk net ten oosten van de sporenzone. De bovenste 50 cm is geïnterpreteerd als Ap-horizont, waarin duidelijk een onderscheid te zien is tussen de toplaag met graszoden en de onderliggende recente akkerlaag. Deze heeft een scherpe overgang naar de natuurlijke bodemhorizonten, als is op deze hoogte wel sprake van enige bioturbatie. De bovenste natuurlijke laag betreft een E-horizont, bestaande uit lichtgele tot lichtbruine leem. Hieronder is een verbrokkelde Bt-horizont aanwezig, een bruin tot geel leempakket. Op ongeveer 1 m onder maaiveld situeert zich de geleidelijke overgang naar de C-horizont, die bestaat uit lichtbruin-gele leem.

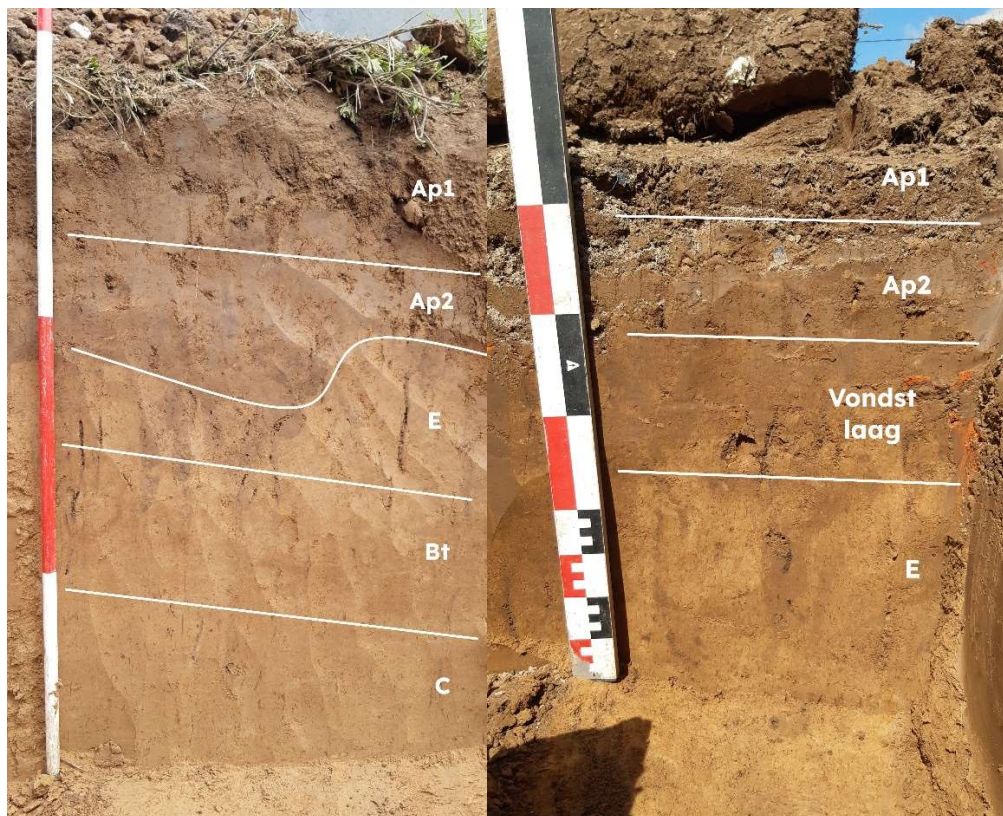
In de funderingssleuf in werkput 1 kon aan de westzijde ook een smalle profielkolom gedocumenteerd worden. Hier was de toplaag wel reeds afgegraven. Ook is slechts 25 cm van de natuurlijke bodem zichtbaar, wat de interpretatie bemoeilijkt. De natuurlijke afzettingen zijn hier lichtbruin tot lichtgeel van kleur, en lijken overeen te komen met de E-horizont in profiel 2.1. De overgang naar de antropogene lagen is enigszins diffuus, door bioturbatie en

⁷ DE MOOR & MOSTAERT 1993

omwerking. Bij de begeleiding werd in deze zone een vondstlaag vastgesteld. Ook in profiel 1.1. zijn aan de basis van de antropogene lagen brokken bouwkeramiek zichtbaar. Erboven is opnieuw een recente akkerlaag aanwezig, maar de overgang is hier minder scherp.

Plan 4: Weergave van de bodemkundige profielregistraties (digitaal; 1:1; 31.08.2023)

Figuur 2: Profielkolom 2.1 (links) en 1.1 (rechts) met interpretatie

2.3 Interpretatie bodem en paleolandschap

2.3.1 Genese bodem en paleolandschap

Op de quartairgeologische kaart was zichtbaar dat de quartair sedimenten homogene of zeer weinig herwerkte eolische sedimenten betreffen, die vooral voorkomen op plateaus. Dat komt overeen met de bevindingen in het veld. Er zijn verschillende natuurlijke bodemhorizonten aanwezig, waaronder een E-horizont, wat wijst op een stabiel niveau en weinig herwerking. Er is wel sprake van enige antropogene herwerking van de top van de natuurlijke horizonten, omdat het terrein intensief in gebruik is geweest in de Romeinse periode.

2.3.2 Bewaringstoestand bodemopbouw

Bewaringstoestand bodemopbouw

De bodemopbouw kent een goede bewaring. Er is op de verbrokkelde Bt-horizont nog een E-horizont bewaard gebleven. Deze kent wel een scherpe overgang naar de Ap-horizont, maar er lijkt nauwelijks sprake van erosie op het terrein.

Relatie bewaringstoestand bodemopbouw – bewaringstoestand bodemarchief

Door het stabiele niveau, geringe erosie en goede bewaring van de bodemopbouw is het niet verwonderlijk dat ook het bodemarchief een goede bewaring kent. Niet alleen grondsporen waren goed bewaard, maar ook poeren en uitbraaksporen, die zich (hoger) in de Ap-horizont bevonden, zijn nog bewaard gebleven, al zijn ze soms aanzienlijk verstoord door het ploegen.

2.3.3 Bodem en paleolandschap in een ruimer regionaal kader

Een perceel op ca. 20 m ten zuiden van het plangebied werd begin 2018 door BAAC Vlaanderen bvba opgegraven.⁸ Ondanks de nabijheid wijkt de bodemopbouw wel behoorlijk af, voornamelijk omdat dit perceel meer op een helling ligt. In het noordwestelijke deel bestond de bodem uit een bovenliggende ophogingslaag die te dateren was na 2002. Deze was tussen 70 en 90 cm dik. Daaronder werd de originele bouwvoor (Ap-horizont) aangetroffen (ongeveer 20 cm dik), waaronder een dik pakket colluvium (ongeveer 35 cm, maar met sterk grillige onderzijde) werd aangesneden. Onder dit colluviale pakket werd een natuurlijke B-horizont aangesneden. In het zuidwestelijke deel werd een zeer gelijkaardig bodemprofiel geregistreerd. Hier bleek echter het bovenste ophogingspakket compleet afwezig. De ophogingspakketten werden ook waargenomen bij de registratie van twee toevalsvondsten op de naastgelegen percelen.⁹ Op beide percelen bevond het archeologisch sporenniveau zich op een aanzienlijke diepte, niet vergelijkbaar met de situatie op het huidige perceel.

Deze vergelijking met de bodemopbouw op nabijgelegen percelen laat zien dat ter plaatse van het huidige plangebied de bodemopbouw een bijzonder goede bewaring kent. Er is sprake van een stabiel niveau met nauwelijks erosie. Hierdoor situeren de sporen zich wel dicht onder het maaiveld, wat ze kwetsbaar maakt voor (land)bouwactiviteiten.

⁸ DE KETELAERE & JANSSENS 2018

⁹ DE GROOTE et al. 2015

3 Sporen en structuren

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk omvat een assessment en analyse van de sporen en structuren. Het assessment wordt opgemaakt onder hoofdstukken 3.2 tot en met 3.5. Deze hoofdstukken omvatten een algemene beschrijving van de archeologische site, de stratigrafie en een overzicht en opsomming van de aangetroffen sporen en structuren. Uit deze hoofdstukken volgt een analyse die beschreven wordt door middel van hoofdstukken 3.6 en 3.7, waar een interpretatie gegeven wordt aan de aangetroffen sporen en structuren en de opbouw van de site wordt beschreven.

3.2 Manifestatie archeologische site aan huidig oppervlak

Er werden geen sporen, structuren of archeologische ensembles aangetroffen aan het oppervlak van het onderzoeksterrein.

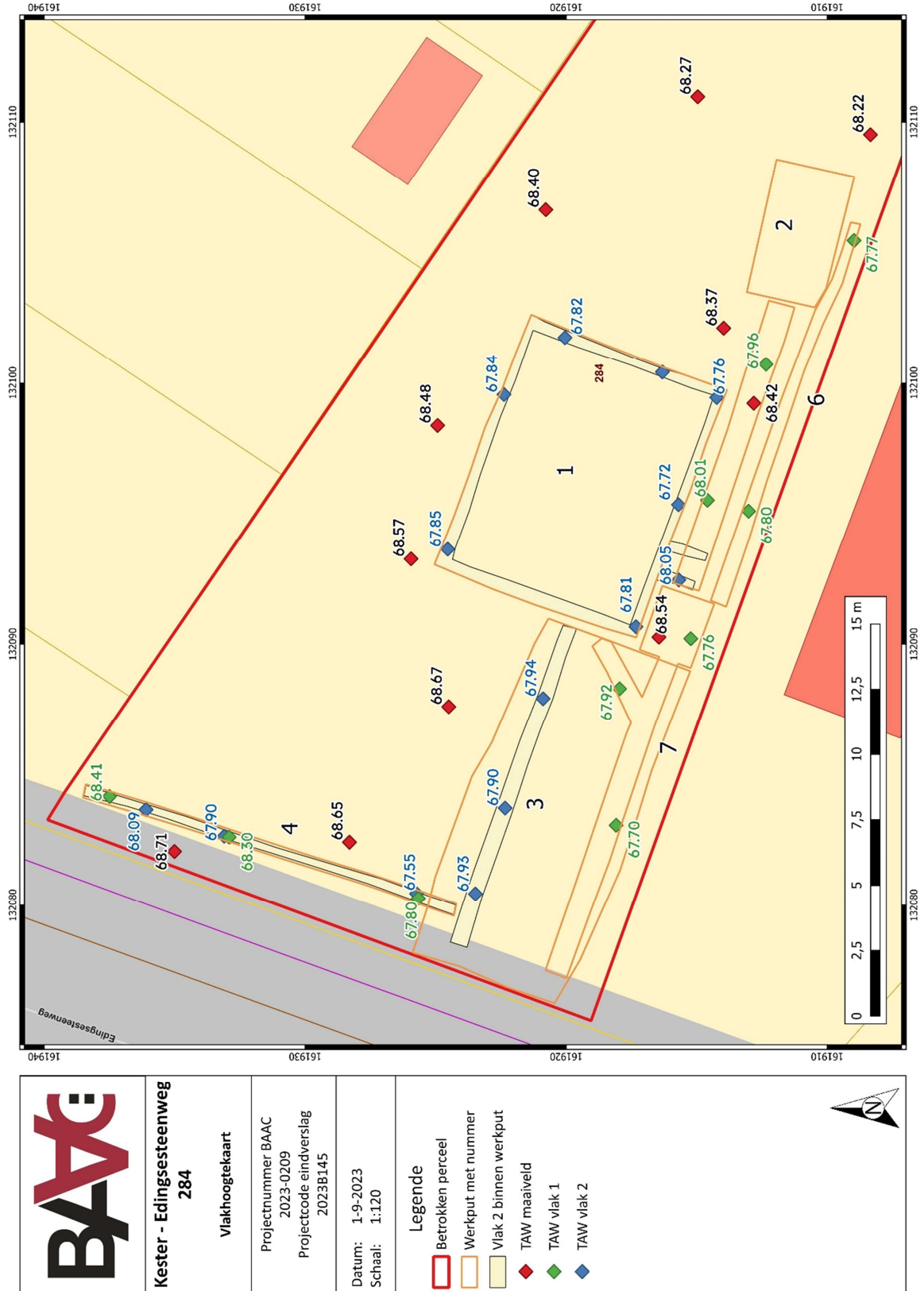
3.3 Stratigrafie van de site

Het bodemarchief omvatte twee archeologisch relevante niveaus. Het bovenste situeerde zich in de Ap-horizont, waar restanten van uitbraaksporen en poeren aangetroffen konden worden. Ook kon de basis van dit pakket gezien worden als vondstlaag. Dit niveau bevond zich tussen +67,8 en +68,4 m TAW (ca. 30 – 40 cm -mv). Het tweede niveau situeerde zich in de natuurlijke bodem, direct onder de Ap-horizont. Dit niveau bevond zich tussen +67,7 en +68,1 m TAW (ca. 60 – 65 cm -mv).

3.4 Weergave onderzoek: kaarten

Plan 5: Algemeen sporenplan van het onderzoek (digitaal; 1:1; 31.08.2023).

Plan 6: Weergave van de vlakhoogtes (digitaal; 1:1; 01.09.2023).

3.5 Beschrijving sporenbestand

Tijdens de werfbegeleiding zijn negentien sporen aangetroffen (zie Tabel 3). Slechts enkele sporen konden tijdens de begeleiding volledig worden onderzocht. Vaak kon in de smalle werkputten slechts een globaal zicht verkregen worden op de omvang van de sporen en kon de diepte niet worden bepaald. Daardoor was de interpretatie van sommige sporen moeilijk waardoor ze eerder hypothetisch blijven.

Enkel in werkputten 2, 5 en 6 werden geen sporen opgetekend. In de laatste twee werkputten is het archeologisch sporenveld dan ook niet bereikt.

De aangetroffen sporen wijzen enerzijds op structuren in houtbouw en anderzijds op structuren in steen(sokkel)bouw, en verder zijn er diverse kuilen gevonden. Het assessment van de vondsten toont aan dat de sporen te dateren zijn vanaf het einde van de 1ste eeuw tot en met de 3de eeuw n. Chr.

Tabel 3: Spoortypes en aantallen

SPOORTYPE	AANTAL
Kuil	14
Paalkuil	2
Muuruitbraakspoor	2
Poer	1

3.6 Interpretatie sporen en structuren

3.6.1 Sporen van steen(sokkel)bouw

Bij steen- of steensokkelbouw worden eerst (regelmatige) greppels of kuilen gegraven die opgevuld worden met grind en/of steen, zodat compacte (verdichtte) fundamente ontstaan: de typische fundamentgreppels en grind- of steenkuilen. De fundamentgreppel ondersteunt een muur die doorgaans ook de daklast draagt. De meestal vierkante, soms rechthoekige grind- of steenkuilen of poeren dienen als fundering voor een stijl of zuil óf een stijl in een muur. Van de verdere opbouw van deze steen- of steensokkelbouw is meestal niets over, zo ook te Kester.

Dit leidt tot de vraag of deze gebouwen geheel in steen zijn uitgevoerd, of dat sprake is van zogenaamde steensokkelbouw. Bij dit laatste worden de natuurstenen bouwstenen slechts tot op een bepaalde sokkelhoogte (ca. 1 -1,50 m boven maaiveld) gebruikt, waar bovenop dan een traditionele vakwerkbouw met hout en leem heeft gestaan. De twijfel of deze gebouwen helemaal van steen waren, speelt vooral in gebieden die van nature geen steen bezaten. Dit zou ook voor Kester kunnen gelden. Weliswaar ligt de groeve op de Kesterheide slechts op enkele kilometers maar hier kon vooral ijzerzandsteen worden gewonnen, dat niet geschikt

lijkt voor opgaand muurwerk. Er zijn geen aanwijzingen dat de in Kester aangetroffen gebouwrestanten geheel in steen waren opgetrokken.

De uitbraaksporen binnen het huidige plangebied zijn in de zone dicht langs de Edingsesteenweg aangetroffen, op het eerste vlak van de werkput 3. Dit zijn sporen waaruit het oorspronkelijke muurwerk is verwijderd, en die vervolgens zijn opgevuld met bouwpuin. De uitbraaksporen (S3001 en 3002) situeerden zich vrijwel direct onder de graszoden, op ca. 20 cm onder maaiveld. Vanwege deze hoge ligging zijn de uitbraaksporen sterk verstoord. Zo waren in het vlak nog twee parallelle banen van bandensporen zichtbaar. Er konden twee concentraties met bouw materiaal opgetekend worden. In combinatie met losse vondsten waren in het vlak nog twee parallelle banen te herkennen, op ca. 3,4 m van elkaar, en ook parallel aan de Edingsesteenweg. De uitbraaksporen waren ongeveer 60 cm breed en opgevuld met dakpanfragmenten en natuursteen (Figuur 4).

Figuur 3: Zicht op de afgegraven zone ter hoogte van de oprit (werkput 3, vlak 1), met binnen de afgelijnde banen de verstoorde uitbraaksporen met veel tegulafragmenten

Figuur 4: Zicht op de uitbraaksporen S3002 (links) en S3001 (rechts)

In de kabelsleuf direct langs de Edingsesteenweg (werkput 4) werd eveneens op geringe diepte een poer (S4003) aangetroffen. Van dit spoor konden in het vlak en het profiel nog drie

forse brokken ijzerzandsteen waargenomen worden (Figuur 5). Eén fragment betreft een vlakke, iets afgeronde stenen plaat, die zeer geschikt is als fundering voor een houten paal.

Het is niet duidelijk tot wat voor gebouw de poer behoort. In deze zone vonden buiten de kabelsleuf geen bodemingrepen plaats, dus er is geen zicht op de sporen in een ruimer kader. Ook de datering is niet duidelijk. In de nabijgelegen villa van Leerbeek werden steenkuilen met ijzerzandsteen als fundering vermoedelijk in de eerste helft van de 2de eeuw toegepast.¹⁰

Figuur 5: De poer (S4003) van ijzerzandsteen

3.6.2 Sporen van houtbouw

Er zijn twee paalkuilen aangetroffen. Deze behoren waarschijnlijk tot structuren in houtbouw. Net als de poer is S4004 aangetroffen in de smalle kabelsleuf langs de weg. Het spoor situeert zich op de putgrens, waardoor er in het profiel een coupe doorheen de kern gedocumenteerd kon worden. Het gaat om een forse staander, waarvan de paalkern nog zeer goed herkenbaar is. De onderzijde van het spoor werd in de sleuf niet bereikt, maar vanaf de onderkant van de teelaarde had de paalkuil al een diepte van ca. 70 cm. Net als bij de poer is een structuur niet te herkennen, maar de omvang en diepte van de paalkuil laten zien dat er zeker een grotere gebouwstructuur in houtbouw op het terrein aanwezig moet zijn geweest. Uit het spoor konden geen vondsten verzameld worden, dus een exacte datering is niet duidelijk.

¹⁰ HAZEN 2020

Figuur 6: De aangetroffen paalkuilen: links: S4004; rechts: S7004

In werkput 7 kon in het profiel nog een kleinere paalspoor (S7004) gedocumenteerd worden. Het spoor situeert zich net ter hoogte van uitbraakspoor S3001, maar een relatie tussen beide sporen kon in het profiel niet waargenomen worden. Het valt niet uit te sluiten dat het paalspoor onderdeel uitmaakte van een houten voorloper van de structuur in steen(sokkel)bouw. Gezien de geringe omvang en diepte zal het paalspoor niet tot de kernconstructie van het gebouw hebben behoord. Het spoor kent van onder de teelaarde nog een diepte van ca. 40 cm en een duidelijke paalkern kon hier niet herkend worden. Ook deze paalkuil leverde geen vondsten op.

3.6.3 Kuilen

Tijdens de opgraving is het merendeel van de sporen geïnterpreteerd als kuil. Zoals hierboven reeds aangegeven, kon in de overwegend smalle kabelsleuven vaak de aard en omvang van deze sporen moeilijk worden bepaald. De kuilen variëren in vorm, diepte en opvulling, wat laat zien dat ze voor verschillende functies gediend hebben. Hieronder worden de kuilen per werkput besproken.

Werkput 1

In deze werkput zijn vijf sporen aanwezig, die vermoedelijk allemaal als kuil te interpreteren zijn. S1001 werd enkel in de vondstlaag als een vaag afgelijnde verkleuring waargenomen. Ter plaatse werd de bodem niet dieper geroerd, zodat niet duidelijk is wat voor type spoor daar exact aanwezig was. De globale afmetingen van het ovale spoor (ca. 1,5 bij 1 m) komen overeen met andere kuilen binnen de onderzoekszone. Het aardewerk dat ter hoogte van het spoor is verzameld, dateert uit de midden-Romeinse periode.

S1002 was ook in de vondstlaag al vaag zichtbaar, en kent een aanzienlijk grotere omvang binnen de werkput, met afmetingen van ca. 6,7 bij 3,5 m. Het spoor loopt in het noorden en westen nog buiten de put door en heeft dus zeker een grotere omvang gehad. Ter hoogte van de fundering van het huis (werkput 1, vlak 2) kon het spoor (deels) gecoupeerd worden. Hieruit bleek dat het spoor onder de teelaarde overwegend 35 tot 40 cm diep was. Enkel het centrale deel ging nog dieper dan de uitgegraven fundering. Aan de oostzijde werd ook nog een kleinere kuil opgetekend, S1004. Er valt dus niet uit te sluiten dat het om een cluster van kuilen en eventueel andere sporen gaat. Gezien de omvang en de relatief geringe diepte is S1002 wellicht te interpreteren als een kleine poel of waterkuil. Bij de aanleg van de vlakken en tijdens het couperen zijn veel vondsten uit het spoor verzameld. Waarschijnlijk is de kuil na opgave

gebruikt als afvaldump. De vondsten dateren uit de midden-Romeinse periode, maar het specifiekere te dateren aardewerk stamt uit de tweede helft/derde kwart van de 2de eeuw tot het einde van de 3de eeuw. Hetzelfde geldt voor het aardewerk uit S1004.

Figuur 7: Het westelijk (boven), centraal (midden) een oostelijk deel (onder) van de coupe over S1002 en S1004 (onder)

Verspreid in de funderingssleuf werden nog twee kuilen aangetroffen, namelijk S1003 en S1005. Deze hadden op het sporenvlak nog lengtes van respectievelijk 1,35 en 1,85 m. Gezien de aflijning lijkt het om ovalen of ronde kuilen te gaan, maar verder is er geen duidelijkheid over de vorm en diepte van deze sporen. De functie is dan ook niet te achterhalen. Het aardewerk uit S1005 dateert algemeen uit de midden-Romeinse periode.

Figuur 8: Zicht op kuil S1005 in de funderingssleuf (vlak 2) in werkput 1

Werkput 3

In de kabelsleuf (vlak 2) van werkput 3 werd één kuil opgetekend. In de smalle sleuf was het spoor moeilijk te documenteren. Het spoor lijkt een eerder rechthoekige aflijning te hebben, met een lengte van ca. 1,7 m. Het spoor heeft een vrij lichtgrijze vulling en is daarmee gelijkaardig aan S7003, al werd in dat spoor ook veel verbrande leem aangetroffen. De vulling van S3003 is eerder homogeen, al lijken er op de bodem nog wel enkele grijze bandjes zichtbaar. De kuil heeft een vlakke bodem op ca. 40 cm onder de teelaarde.

Figuur 9: Zicht op het zuidelijke profiel van kuil S3003

Werkput 4

In werkput 4 zijn drie sporen als kuil geïnterpreteerd. Twee situeren zich dicht bij elkaar in het uiterste noorden van de kabelsleuf (S4001 en 4002). Ze kennen een forse omvang, met lengtes van respectievelijk 2 en 1,7 m. Vanwege de geringe breedte van de kabelsleuf valt er verder niets te zeggen over de exacte aard van deze sporen. Het aardewerk uit S4001 is niet nader te dateren dan de midden-Romeinse tijd.

Aan de zuidzijde van de sleuf is er een kleinere kuil aanwezig (S4005), die vermoedelijk vrij centraal doorsneden wordt. Het spoor lijkt een eerder ovalen vorm te hebben, met een lengte van ca. 0,5 m. In de coupe heeft de kuil een vrij vlakke bodem op 56 cm onder de teelaarde. De bodem wordt gevormd door een dunne, humeuze leemband, met daarop een homogeen lichtgrijs pakket (Figuur 10). Deze vullingen worden afgedekt door een humeus pakket met brokjes bouw materiaal, wat doet vermoeden dat het om een dempingspakket gaat en de

kuil als afvaldump is hergebruikt. De oorspronkelijke functie is niet duidelijk. Het aardewerk dateert de kuil opnieuw algemeen in de midden-Romeinse periode.

Figuur 10: De doorsnede van kuil S4005 in het westprofiel van werkput 4

Werkput 7

Deze werkput leverde vijf kuilen op, die vanwege de grotere breedte van de sleuf ook beter onderzocht konden worden. S7001 en 7002 bevonden zich ter hoogte van een aan te leggen regenwaterput, waardoor er ook meer zicht was op de diepte van deze sporen. In het vlak hebben beide sporen een eerder rechthoekige vorm en er zijn behoorlijk wat vondsten aanwezig in de vulling (Figuur 11). De doorsnedes laten echter zien dat de kuilen verschillende functies hebben. S7001 heeft een vrij vlakke bodem op ca. 60 cm onder de teelaarde. S7002 is vrij klein in omvang maar kent een grote diepte tot ca. 1,7 m onder de teelaarde (Figuur 15). Omdat het spoor zich ter hoogte van de regenwaterput situeerde, kon deze voor een groot deel onderzocht worden, maar niet volledig. Bij het verder uitgraven van de put werd duidelijk dat de put tot op de tertiaire afzettingen was gegraven. Gezien de vorm en diepte lijkt het spoor geïnterpreteerd te kunnen worden als beerput. De diepere lagen leverden echter niet bijzonder veel vondstmateriaal op, en ook de opvulling gaf geen directe aanwijzingen voor deze interpretatie. De vondsten in de bovenste lagen zijn opnieuw niet nader te dateren dan de midden-Romeinse tijd. Hetzelfde geldt voor het materiaal van S7001.

Figuur 11: De sporen S7001 (onder) en 7002 (boven) in het vlak van werkput 7

Figuur 12: De gedeeltelijke coupe van de mogelijke beerput, S7002

Figuur 13: Zicht op S7003, met de rechthoekige vorm en de grote hoeveelheid verbrande leem in de bovenste laag

Enkele meters westelijker is kuil S7003 aangetroffen. Deze kenmerkt zich door de duidelijk rechthoekige vorm in het vlak (Figuur 13) en de grote hoeveelheid verbrande leem in de bovenste vullingen. Het is niet te achterhalen of de verbrande leem een restant is van ambachtelijke activiteiten. De vulling in het sporenvlak is lichtgrijs van kleur, en daarmee gelijkaardig aan die van kuil S3003. S7003 heeft met ca. 1,5 m eveneens een vergelijkbare lengte, maar is wel dieper. De exacte diepte kon echter niet achterhaald worden. Het aardewerk is Romeins, maar kon niet specifiek gedateerd worden.

In het westelijk deel van deze leidingsleuf zijn naast elkaar nog twee kuilen aangetroffen, S7005 en 7006. Eerstgenoemde is een kleine, ronde kuil met een diameter van ruim 80 cm. De diepte kon niet achterhaald worden. Het spoor laat zowel in het vlak als in het profiel een sterk gelaagde opbouw zien, deels met 'vuile' en sterk humeuze lagen. Wellicht gaat het hier net als bij S7002 om een beerput, maar dat is niet met zekerheid te bepalen. Interessant is dat het spoor zich juist langs uitbraakspoor S3002 bevindt, waarmee de kuil binnen de steensokkelbouw te situeren zou zijn. Het aardewerk uit de kuil lijkt vanaf de 2de eeuw te dateren, wat doet vermoeden dat het spoor gelijktijdig met de bebouwing in gebruik is geweest.

Figuur 14: S7005 in het vlak en het noordprofiel van werkput 7

Kuil S7006 is vermoedelijk eveneens rond van vorm maar aanzienlijk groter, met een minimale diameter van 1,75 m. Ook hier zijn in het vlak diverse vullingen zichtbaar. Interessant is dat er direct onder de teelaarde een homogene, natuurlijk ogende leemlaag aanwezig is, die een houtskoolrijke band afdekt. Mogelijk gaat het om een intentionele demping en afdekking van de kuil. Het spoor situeert zich namelijk ter hoogte van uitbraakspoor S3001. Voor dit gebouw zal een goede dichting van deze kuil noodzakelijk zijn geweest. Desondanks lijkt de fundering toch nog iets verzakt te zijn, waardoor het uitbraakspoor in deze zone nog wel bewaard is gebleven en elders niet. De oversnijding impliceert een fasering van de bewoning op het terrein. Een scherp terra sigillata dateert de kuil in de 2de eeuw.

Figuur 15: Impressie van de gevonden kuilen: midden links: S7003; midden rechts: S7005; onder S7006

3.7 Opbouw archeologische site

De werfbegeleiding heeft diverse sporen opgeleverd, die te dateren zijn in de midden-Romeinse periode (70 tot 275 n. Chr.). De sporen vormen gezamenlijk een complexe spoorcombinatie, die onderdeel uitmaakt van één of meerdere percelen langs de Romeinse hoofdweg doorheen de vicus van Kester.

Gezien enkele oversnijdingen en verschillende typen van gebouwstructuren zal er zeker sprake zijn van een fasering in de bewoning. Het aardewerk is echter niet nauwkeurig genoeg te dateren om specifieke fases af te bakenen. Waarschijnlijk behoren de sporen van houtbouw tot de oudste fase en representeren de poer en uitbraaksporen restanten van jongere bebouwing, maar het is zeker mogelijk dat beide naast elkaar voorkwamen.

Het gaat zoals gezegd om restanten van meerdere gebouwen, met erlangs en op het achtererf clusters van kuilen en beerputten. De exacte ruimtelijke indeling is moeilijk te bepalen, aangezien er slechts een klein deel van het terrein is onderzocht, voornamelijk in smalle stroken. De bebouwing lijkt zich in het westelijk deel te situeren, dicht bij de Romeinse hoofdweg. Wellicht eindigde het achtererf ter hoogte van werkput 2. In deze put zijn geen sporen aangetroffen en in deze zone eindigt ook de laag met houtskoolresten en verspreide vondsten in werkput 6.

4 Vondsten

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk omvat een assessment en analyse van de aangetroffen vondsten. Na de inleidende hoofdstukken 4.2 en 4.3 wordt een assessment en analyse voorzien per aangetroffen materiaalcategorie. Het assessment bestaat uit een beschrijving van de gebruikte methode en een inventaris van de vondsten, gevolgd door een interpretatie. Verder wordt bepaald voor welke vondsten een verdere conservatie of behandeling noodzakelijk is. Door het bepalen van het potentieel op kenniswinst en de exploitatie hiervan zal een selectie van de vondsten gekozen worden voor analyse. De methode voor verdere uitwerking wordt geselecteerd en de resultaten van de analyse en interpretatie worden vervolgens weergegeven.

4.2 Administratieve gegevens

Tabel 4: Vondsten

VONDSTCATEGORIE	AANTAL
Aardewerk	103
Natuursteen	14
Bouwkeramiek	64
Metaal	10

4.3 Methode en technieken

Per spoornummer zijn alle vondsten bekeken en ingevoerd in de vondstdeterminatietabel. Zo werd eerst gekeken naar de vondstcategorie, vervolgens naar de dominante deelcategorie, waarna de belangrijkste gegevens m.b.t. de vondsten genoteerd werden. Er is ook getracht om de vondsten van een preliminaire datering te voorzien.

Volgende binnen BAAC Vlaanderen aanwezige materiaalspecialisten werden geraadpleegd (zie Tabel 5).

Tabel 5: Geraadpleegde interne BAAC-specialisten

VONDSTCATEGORIE	SPECIALIST
ROMEINS AARDEWERK	N. JANSSENS
NATUURSTEEN	C. STERN
BOUWKERAMIEK	N. JANSSENS
METAAL	R. BAKX

4.4 Aardewerk uit de Romeinse periode

(Niels Janssens)

4.4.1 Assessmentmethode

Alle scherven werden individueel bekeken en ingedeeld per materiaalcategorie, in dit geval: TS: terra sigillata, BW: Belgische waar, FOA: fijn oxiderend gebakken aardewerk, KRU/GOA: kruikwaar/gewoon oxiderend gebakken aardewerk, MOR, mortarium, GRA: gewoon reducerend gebakken aardewerk, AMF: amforen, DOL: dolium, HAN: handgevormd aardewerk en op bakselgroep (zie onderstaande beschrijving van de aangetroffen baksels).

Behalve de absolute telling werd ook het minimum aantal exemplaren (MAE) geteld per spoor. Hierbij werden exemplaren van elkaar gescheiden op basis van verschillende diagnostische criteria, zoals bijvoorbeeld het aantal randen en bodems, de dikte en het uitzicht van de baksels en eventueel aanwezige versieringspatronen. Waar mogelijk werden ook de vormen en de types genoteerd. Alle informatie werd uiteindelijk verzameld in de assessmenttabel in bijlage 3.

4.4.2 Inventaris

Voor de inventaris wordt verwezen naar de assessmenttabel in bijlage 3, waarin alle data per vondstnummer is verzameld. Uit deze inventaris blijkt dat de archeologen 103 aardewerkfragmenten vonden tijdens de opgraving. Deze behoorden toe aan minstens 69 exemplaren.

Ze lagen in de vullingen van sporen 1001, 1002, 1004, 1005, 3001, 3003, 4001, 4005, 7001, 7002, 7003, 7005 en 7006. Aan de hand van de scherven aanwezig in de verschillende sporen kunnen volgende dateringen voorop gesteld worden:

Tabel 6: Contexten met aantal scherven

Spoor	Aantal scherven	MAE	Datering
1001	2	2	Einde 1ste eeuw - derde kwart 3de eeuw
1002	56	31	Einde 2de eeuw - mogelijk begin 3de eeuw
1004	8	3	Tweede helft 2de eeuw - 3de eeuw
1005	3	3	Tweede helft 2de eeuw - 3de eeuw
3001	3	3	2de eeuw
3003	4	4	2de - 3de eeuw
4001	2	2	Einde 1ste eeuw - derde kwart 3de eeuw
4005	2	2	Einde 1ste eeuw - derde kwart 3de eeuw
7001	6	5	2de eeuw
7002	7	5	Einde 1ste eeuw - derde kwart 3de eeuw
7003	1	1	Romeinse periode
7005	3	3	2de eeuw
7006	5	4	2de eeuw

De meeste contexten bleken niet erg strak dateerbaar, dit is uiteraard te verklaren door het weinige aanwezige materiaal. Vaak ging het per context om maar een handvol scherven.

4.4.3 Interpretatie

Het ensemble van 103 scherven is te klein om significante, statistische uitspraken te doen. Over het algemeen gezien lijken de contexten echter wel te plaatsen in de midden van de Romeinse periode, meer bepaald het einde van de 1ste eeuw tot en met de 3de eeuw. Duidelijke aanwijzingen voor een datering in de late of vroeg Romeinse periode lijken te ontbreken.

Volgende materiaalcategorieën waren aanwezig: terra sigillata (TS), Belgische waar (BW), fijn oxiderend gebakken aardewerk (FOA), KRU/GOA (kruikwaar/gewoon oxiderend gebakken aardewerk), MOR (mortaria), GRA (gewoon reducerend gebakken aardewerk), AMF (amforen), DOL (dolia), HAN (handgevormd aardewerk).

In onderstaande tabel staan de hoeveelheden scherven per materiaalgroep weergegeven.

Tabel 7: Aantal scherven en MAE per materiaalgroep

	TS	BW	FOA	KRU/GOA	MOR	GRA	AMF	DOL	HAN	TOTAAL
Absolute telling	9	1	13	25	3	42	1	5	4	103
MAE	4	1	6	13	2	35	1	4	3	69

Terra sigillata (TS)

Er konden in totaal negen scherven terra sigillata herkend worden van minstens vier exemplaren. Drie baksels zijn aanwezig in het ensemble, namelijk een centraal-Gallisch baksel uit Lezoux (TS CG), een Oost-Gallisch baksel (TS OG) uit Trier en een productie stammende van de Argonnen.

Drie van de exemplaren konden getypeerd worden. Het gaat om een mortarium Dragendorff 45 in een Triers baksel, een kom Dragendorff 37 gemaakt in de ateliers van de Argonnen en een bord type Dragendorff 36, vervaardigd in Lezoux.

Het mortarium en de kom zijn beiden versierd. Bij het mortarium gaat dit, zoals gebruikelijk is bij dit type, om een leeuwenkop ter hoogte van de gietsuit. Van de versiering van de Dragendorff 37-kom was erg weinig bewaard, enkel de onderzijde van een paneelverdeling was zichtbaar. Onderaan deze verdeling was een dubbellobbig blad te zien.

Belgische waar (BW)

Er kon maar één scherf Belgische waar herkend worden, namelijk de rand van een bord type Deru A42-43.¹¹ Deze bestond uit een grijs tot blauwgrijs, vetting baksel met een soort velours-achtige deklaag, die over het algemeen slecht bewaard was (BW TNC). Deze techniek wordt wel meer aangetroffen, o.a. in de Schelde-Leie streek en lijkt vooral voor te komen vanaf de Flavische periode. De grootste bloeiperiode lijkt te situeren in de 2de en vroege 3de eeuw.¹²

Fijne oxiderend gebakken waar (FOA)

Een eerste baksel dat binnen deze groep past was afkomstig van Les-Rues-Des-Vignes (POR RDV A). Het gaat om de variant die door Deru werd beschreven als de A-variant.¹³ Er konden negen scherven van minstens vier exemplaren geteld worden. Twee hiervan werden herkend als borden van het type Blicquy 5, een type dat zijn grootste export kent in de tweede helft van de 2de eeuw tot en met de 3de eeuw.¹⁴

Een tweede groep was de gladwandige zeepwaar (FOA ZEE), afkomstig van de regio Bavay-Famars. Dit baksel werd door Willems beschreven als GWO-ZEEP.¹⁵ Er werden enkel wandscherven, vier stuks van twee exemplaren, gevonden in de verschillende contexten.

Kruikwaar/oxiderend gebakken aardewerk (KRU/GOA)

Veruit de meeste scherven binnen de materiaalgroep waren afkomstig uit de regio Bavay (GOA NFB). Dit baksel is te vereenzelvigen met het door Willems gedefinieerde baksel GWO-BAVY.¹⁶ Er konden zestien scherven van minstens zeven exemplaren geteld worden. Slechts één slecht bewaarde randfragment kon herkend worden. Dit was afkomstig van een kruik of middelgrote standamfoor met ringvormige lip (type Vanvinckenroye 393/Stuart 132A).

Er werden tevens twee scherven, waaronder één randscherf, herkend van een baksel uit de regio Dourges in Noord-Frankrijk (GOA NFD). Het gaat om een exemplaar met een verdikte, naar buiten staande rand en wordt in Dourges type CR 14 benoemd.¹⁷ Het baksel lijkt eveneens sterk op de oxiderend gebakken Low Lands ware, en zou dus eveneens van deze regio kunnen komen. De randvorm werd door Thoen, Van Der Werff en Van Dierendonck opgedeeld binnen groep 2.¹⁸

Drie scherven waren afkomstig uit het Maasgebied (GOA MAA). Ze behoorden toe aan twee exemplaren, waarvan er één kon getypeerd worden als een kom type Stuart 210B.¹⁹

Vier scherven van twee exemplaren waren in een onbekend baksel (GOA ONB 1). Het was een hard baksel met een bruinrode kleur dat verschaald was met chamotte en kwarts. Er waren

¹¹ DERU 1996

¹² VERMEULEN 1992, 85

¹³ DERU 2005, 469

¹⁴ DERU 2005, 474

¹⁵ WILLEMS 2005

¹⁶ WILLEMS 2005

¹⁷ LEROY et al. 2012, 146

¹⁸ VAN DER WERFF et al. 1997

¹⁹ STUART 1963

enkel wandscherven in dit baksel aanwezig. In dit baksel bleek ook de rand van een dolium aanwezig. Het is dus mogelijk dat dit om een dolium-baksel gaat.

Mortaria (MOR)

Slechts drie scherven konden aan mortaria toegeschreven worden (uitgezonderd deze in terra sigillata uiteraard). Ze waren allemaal afkomstig van de regio Bavay (MOR NFB). Het baksel zelf werd door Willems beschreven als MO-BAVY.²⁰ Een randscherf kon toegeschreven worden aan het type Vanvinckenroye 352, een mortarium met opstaande kroonlijst.²¹

Gewoon reducerend gebakken aardewerk (GRA)

Er bleken drie baksels onder deze categorie te brengen. Veruit de meeste scherven konden herkend worden als Low Lands Ware 1.²² Er waren 38 scherven van minstens 31 exemplaren aanwezig van dit grijze tot blauwgrijze, zandige baksel met opvallend veel zilverkleurige mica's. De kenmerkende voorraadpotten type Holwerda 139-142 bleken driemaal voor te komen, maar ook bekers en kookpotten met uitstaande rand (vgl. Stuart 201A²³) kwamen voor. Een beker was identiek aan een type reeds gevonden in Kester.²⁴

Verder werden in de contexten twee borden met naar binnen gebogen rand, type Niederbieber 111²⁵ gevonden, alsook kommen types Stuart 211 en 210A. Ten slotte werd ook de rand van een deksel herkend.

Drie scherven van drie exemplaren waren in een grover, reducerend baksel uitgevoerd. Dit soort baksel werd reeds in Kester aangetroffen.²⁶ Er kon slechts één type herkend worden, namelijk een dolium type Stuart 147.²⁷

Ten slotte bleek er nog één randscherf in zogenaamde Urmitzer waar aanwezig. Dit baksel was erg hard en gelaagd. Het had een ruw oppervlak door de verscheidene inclusies die door de wand heen staken. Deze inclusies bestonden voornamelijk uit kwarts, rotsfragmenten en ijzeroxiden. Het had een blauwgrijze tot bleekgele kleur een blauwgroene schijn. De randscherf zelf was afkomstig van een (kook)pot met uitstaande rand type Stuart 201A.²⁸

Amforen (AMF)

Er was maar één wandscherf van een amfoor in het ensemble aanwezig, namelijk een stuk van een olijfolie-amfoor uit Baetica (AMF BAE).

Dolia (DOL)

Er werden in totaal vier scherven van minstens drie exemplaren dolia aangetroffen. Daarbij is het ene exemplaar in gewoon reducerend gebakken aardewerk niet mee gerekend.

Er bleken drie types baksels aanwezig te zijn:

- DOL ONB 1: Grijze tot zwarte kern en bruinrode buitenzijde; grove verschraling van chamotte (grote brokjes) en beetje kwarts

²⁰ WILLEMS 2005

²¹ VANVINCKENROYE 1991

²² DE CLERCQ & DEGRYSE 2008

²³ STUART 1963

²⁴ DE GROOTE 2014, 19 nr. 109

²⁵ HIDDINK 2014

²⁶ DE GROOTE 2014, 18

²⁷ STUART 1963

²⁸ STUART 1963

- DOL ONB 2: Grijs tot lichtgrijs kern die lichter wordt naar buiten toe. Buitenzijde bruin-roze. Hard, gelaagd baksel met inclusies van grove, witte (veel) en oranje (weinig) chamotte en kwarts
- GOA ONB 1: Bruinrood, hard baksel met inclusies van chamotte en kwarts.

Van geen van deze baksels kan de herkomst met zekerheid bepaald worden. Er bleek ook maar één determineerbare rand aanwezig. Deze was te vereenzelvigen met het type Stuart 147.²⁹

Handgevormd aardewerk (HAN)

Er werden vier scherven van drie exemplaren aangetroffen in handgevormd aardewerk (HAN LOK/REG). Er konden geen types herkend worden.

4.4.4 Conservatie en behandeling

De ingezamelde vondsten hebben geen conservatie of behandeling nodig.

4.4.5 Potentieel op kenniswinst

De ingezamelde vondsten hebben in de eerste plaats een waarde als chronologische marker voor de antropogene sporen.

An sich hebben de vondsten weinig waarde behalve deze chronologische marker. Echter moet er rekening gehouden worden met het feit dat er maar een kleine oppervlakte werd aangelegd. De vondsten kunnen wel in een bredere context bekeken worden van de vicus van Kester, waarin ze wel kunnen dienen om een meer compleet beeld te verkrijgen van de aanwezige producten binnen de vicus. Daardoor kunnen bvb. handelscontacten beter bestudeerd worden.

Er is dus met andere woorden zeker nog kennispotentieel binnen dit kleinere ensemble.

4.4.6 Exploitatie kenniswinst

Het geheel aan vondsten is, misschien met uitzondering van spoor 1002 (56 scherven van minimaal 32 exemplaren), niet groot genoeg om een degelijke analyse uit te voeren op het huidige site-niveau. De vondsten lijken met deze determinatie hun kennispotentieel te hebben bereikt.

Het kennispotentieel ligt eerder nog op een hoger niveau, namelijk dat van de gehele vicus van Kester. Dit kan onderwerp zijn van een bredere studie.

²⁹ STUART 1963

4.5 Metaal

(Ron Bakx)

4.5.1 Assessmentmethode

Voor de registratie in het kader van het assessment is besloten een eenvoudige registratiemanier te hanteren. Zo werd een database opgebouwd in Excel om alle relevante gegevens te noteren (zie bijlage 4). Voor elk vondstnummer werden volgende gegevens opgenomen:

- Spoornummer, alsook de aard van het spoor en een datering op basis van aardewerk, indien voorhanden.
- Verzamelwijze;
- Determinatie/omschrijving
- Metaalsoort; de metaalsoort werd visueel bepaald. Het vermoedelijk hoofdbestanddeel van de legering wordt aangegeven.
- Aantal en gewicht
- Overige informatie
- Advies voor röntgenopname of conservatie

4.5.2 Inventaris

Voor de inventaris wordt verwezen naar de assessmenttabel in bijlage 4, waarin alle data per vondstnummer is verzameld. In Kester-Edingsesteenweg 284 zijn in totaal tien metalen objecten of fragmenten daarvan aangetroffen (zeven vondstnummers) (Tabel 8).

Tabel 8: Inventaris

Vnr.	Spoornr.	Determinatie	Metaalsoort	Aantal	Overige informatie
4	1002	Nagel	IJzer (Fe)	1	Krom; lengte circa 5 cm
10	1002	Fragment nagel (?)	IJzer (Fe)	1	
14		Fragment fibula	Koper (Cu)	1	In vorm van vogel (adelaar?)
19	1002	Nagels	IJzer (Fe)	2	Lengtes: 7 en 7.5 cm
29	6001	Fragment nagel	IJzer (Fe)	1	
33	7001	(Fragmenten) nagels	IJzer (Fe)	3	Lengtes: 9.5 en 5.5 cm
39	7006	Fragment mes	IJzer (Fe)	1	Overgang lemmet naar angel/handvat; breedte lemmet ca. 3 cm.

Figuur 16: Fragment fibula (Vnr.14).

Bij vnrs. 4, 10, 19 en 33 gaat het om (fragmenten) van ijzeren nagels. Door de zware corrosie is de determinatie niet altijd zeker.

Vnr. 14 is een fragment van een fibula. Op de achterzijde is geen vorm van aanhechting zichtbaar. Hierdoor is het niet mogelijk om de fibula met zekerheid aan een bepaald type toe te wijzen. Bij de typologie opgesteld door Heeren en Van der Feijst zijn er drie mogelijkheden:

- Type 39: Vroege figuurfibula. Een fibula met wangscharnier met schijf in diverse figuratieve vormen (voornamelijk dieren), vrijwel altijd vervaardigd uit een vertinde koperlegering, zonder appliqué of email. Bij subtype 39a gaat het om een vogel met gespreide vleugels. Deze fibulae komen voor van 30 tot 100 na Chr. en worden voornamelijk aangetroffen op militaire plaatsen.³⁰
- Type 83: Vroegmiddeleeuwse figuurfibula. Een meerdelige fibula waarbij de spiraal aan een enkel oog zich onder de schijf in figuurvorm bevindt. Bij subtype 83g gaat het om een vogel met hangende vleugels.³¹
- Type 88: Vroegmiddeleeuwse schijffibula met groevendecoratie. Een kleine schijffibula met meegegoten of ingekerfde decoratie zonder inleg. Bij dit type komen meerdere constructies voor. Bij subtype 88m gaat het om fibulae met een vogelvorm. Dit subtype dateert in de periode 775-925.³²

Aangezien Kester in de midden-Romeinse periode een vicus was, lijkt de datering van de fibula in de Romeinse periode het meest aannemelijk. Een datering in de vroege middeleeuwen is echter niet uit te sluiten.

Bij vnr. 39 gaat het om een fragment van een mes, meer bepaald de overgang van het lemmet naar het handvat. De breedte van het lemmet is circa 3 cm. De vondst is aangetroffen in een kuil, die op basis van het aardewerk in de 2^e eeuw gedateerd kan worden.

³⁰ HEEREN & VAN DER FEIJST 2017: 113-115.

³¹ HEEREN & VAN DER FEIJST 2017: 215-218.

³² HEEREN & VAN DER FEIJST 2017: 226-229.

4.5.3 Conservatie en behandeling

De bewaringstoestand van de metalen voorwerpen varieert van zeer slecht tot goed. Het fragment van de fibula is stabiel (geen tekenen van actieve corrosie). De toestand van de overige vondsten is te slecht, waardoor conservatie niet zinvol meer is. Er worden geen vondsten voorgesteld voor conservatie.

4.5.4 Potentieel op kenniswinst

Met het uitgevoerde assessment is het potentieel op kenniswinst reeds bereikt.

4.6 Natuursteen

(Carola Stern)

4.6.1 Assessmentmethode

De natuursteendeterminatie gebeurde hoofdzakelijk op basis van de 'Atlas van België'³³ en 'Natuursteen in Vlaanderen, versteend verleden'³⁴. Alle steenvondsten van de werfbegeleiding zijn gedetermineerd op basis van steensoort, gebruikssporen en afkomst. De kenmerken zijn opgenomen in de assessmenttabel (bijlage 5).

4.6.2 Inventaris

In het projectgebied werden veertien natuursteenvondsten met een totaalgewicht van ca. 20,5 kg verzameld. Ze zijn afkomstig uit verschillende sporen: S1002 (vnrs. 3, 7, 17), S7002 (vnr. 31), S7001 (vnr. 35) en S4003 (vnr. 41).

Tabel 9: Overzicht van het aangetroffen natuursteen

Steensoort	Aantal	Gewicht (g)
Diestiaan-ijerzandsteen	6	14989
Tubize-siltsteen	2	2824
Tubize-zandsteen	6	2642
Totaal	14	20455

IJzerzandsteen maakt het grootste deel uit van het ensemble met zes stuks of ca. 15 kg. Het gaat hier om de zogenaamde Diestiaan-ijerzandstenen; een geologische afzettingslaag die zich in een brede band van het Hageland tot naar de Vlaamse Ardennen uitstrekt. Deze vormt ook uitlopers naar de Brabantse leemstreek, waar de opgraving gesitueerd is. Deze gelaagde ruwe en poreuze, maar toch ook stevige zandsteen is roestbruin van kleur en het kleurspectrum gaat van lichtoranje over roodbruin tot zwartbruin. Kenmerkend is de grillige

³³ VAN HECKE et al. 2010.

³⁴ DUSAR et al. 2009.

oppervlakte veroorzaakt door limonietconcreties. Onder de vondsten bevinden zich zowel breukstenen als ook op maat gehouwen stenen.

Een andere steensoort die ook regionaal aanwezig is en voornamelijk als bouw materiaal werd gebruikt is Tubize-zandsteen. Deze steensoort is afkomstig van de Zenne-vallei ten oosten van Gooik en komt in twee varianten voor. De eerste variant is een harde en ruwe arcose van groene tot groengrijze kleur; de tweede variant betreft een zachte, kleiachtige siltsteen. De kleur toont in dit geval een spectrum van groen, groengrijs tot roesbruin. De breukkanten zijn gelaagd. De Sint Veronuskerk in Lembeek is een goed voorbeeld voor het gebruik als bouw materiaal voor beide varianten.³⁵

Terwijl de meeste steenvondsten als opvulmateriaal in de sporen terechtkwamen, werd vnr. 41 (een grote stenen plaat en een blok breuksteen) als bouw materiaal *in situ* gevonden in spoor S4003. Het materiaal maakt onderdeel uit van een poer. Een gelijkaardige situatie met betrekking tot de soorten natuursteen die in Kester als bouw materiaal worden gebruikt, kan ook worden vastgesteld in de Kwadestraat in Leerbeek, dat niet ver van Kester ligt.³⁶ Al is het spectrum van natuursteen soorten in Kester iets bescheidener dan in Leerbeek.

Naast het bouw materiaal zijn er echter twee stukken onder vnr. 17 en één stuk onder vnr. 7 (allen uit S1002) die tekenen van ander gebruik vertonen.³⁷ Het eerste stuk (vnr. 17) zou een fragment van een aambeeld kunnen zijn (Figuur 17). Het fragment van Tubize zandsteen (arcose) toont een verse breukkant, dus het lijkt erop dat de originele steen duidelijk groter is geweest en diende als werkvlak. Het bewerkte oppervlak vertoont sporen van gladheid aan de ene kant en een onregelmatig patroon van kleine inslagen aan de andere kant (Figuur 18). Het is denkbaar dat hier metaal of leer werd verwerkt.

Figuur 17: Een mogelijk fragment van een aambeeldachtig voorwerp (vnr. 17)

³⁵ DUSAR et al. 2009, p.499.

³⁶ HAZEN 2020

³⁷ Mijn dank gaat uit naar Izabel Devriendt, die de stenen op mijn verzoek ook nog eens heeft bekeken.

Figuur 18: Vnr. 17: De halfronde buitenkant (links) en de onderkant met inslagen (rechts)

In het geval van het tweede stuk van vnr. 17 betreft het mogelijk een stoot- of klopsteen. De steen is halfrond en ligt zeer comfortabel in de holte van de hand. Hij vertoont afslagssporen rond de randen, die allemaal in dezelfde richting zijn gemaakt. Er zijn onregelmatigheden en depressies aan de onderkant, die niet te wijten zijn aan natuurlijke verweringsprocessen. Dit geeft aanleiding tot de veronderstelling dat deze zandsteen werd gebruikt als klopsteen, waarschijnlijk als vervanger van een hamer. Vnr. 7 is een vergelijkbare vondst, maar dan toch veel kleiner (177g).

4.7 Romeinse bouwkeramiek

(Niels Janssens)

4.7.1 Assessmentmethode

Alle stukken werden individueel bekeken en gedetermineerd op basis van de vorm. In dit geval gaat dit om: tegula, imbrex, lateres, INDET (= niet determineerbaar). Bij enkele fragmenten kon de exacte aard door fragmentatie niet achterhaald worden. De afmetingen van het bouw materiaal werden, waar mogelijk, genoteerd en het gewicht werd bepaald. Er werd eveneens gekeken naar mogelijk bewerkings- en andere sporen. Ook het bakseltype werd genoteerd.

Bij tegulae werd eveneens, indien mogelijk, gekeken naar het flenstype en de onderhoek. Alle informatie werd uiteindelijk verzameld in de assessmenttabel, die in bijlage 6 staat weergegeven.

4.7.2 Inventaris en interpretatie

Voor de inventaris wordt verwezen naar de assessmenttabel in bijlage 6, waarin alle data per vondstnummer zijn verzameld. Uit deze inventaris blijkt dat tijdens de opgraving 64 stukken bouwkeramiek zijn aangetroffen. Alle stukken waren uitgevoerd in één van volgende baksels:

- Baksel A: een stoffig aanvoelend, oranjebruin baksel met grove chamotte en kwarts als inclusies
- Baksel B: een wijnrood-oranje baksel met grove chamotte en kwarts als verschraling

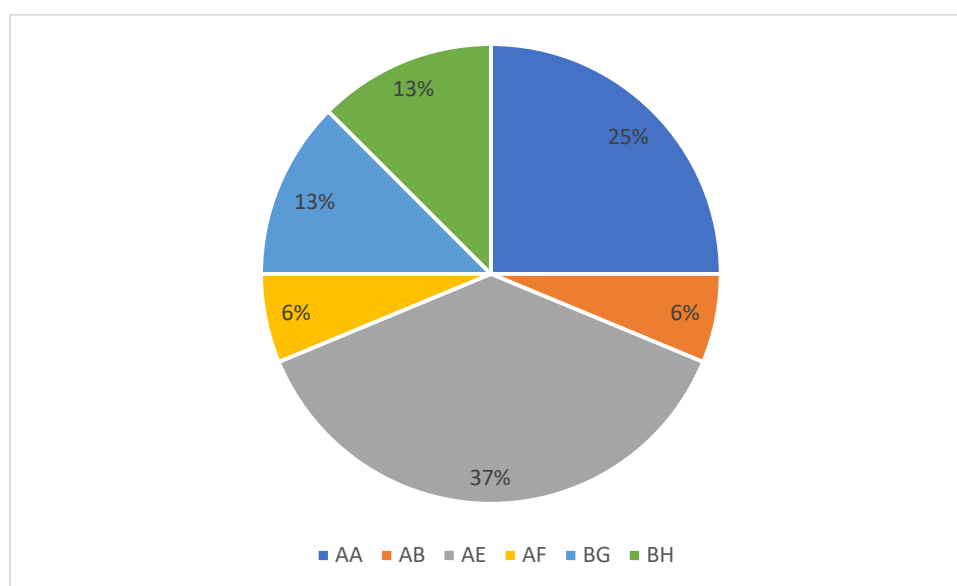
Enkele stukken konden niet bij één van beide baksels ingedeeld worden omdat ze matig tot sterk secundair gebrand waren. Veruit de meeste stukken waren uitgevoerd in baksel A. Baksel B omvatte maar een viertal stukken.

Tabel 10: Aantallen en gewicht van het bouwkeramiek

	Tegula	Imbrex	Lateres	Lateres/Tegula	Indet
Gewicht (in gram)	7226	3010	3292	3324	632
Aantal	21	14	1	15	13

Er bleken geen volledige stukken bouwkeramiek aanwezig, waardoor vaak enkel de dikte van de aanwezige stukken kon genoteerd worden. Deze dikte lag voor tegulae steevast op ofwel 2,5 cm ofwel op 3 cm. Voor imbrices was dit steeds 2 cm of 1,5 cm. Eén aanwezige lateres was met zijn 4,5 cm duidelijk dikker.

Zoals reeds vermeld, werd voor tegulae ook de vorm van de opstaande rand (= flens) alsook de vorm van de onderhoeksnijdningen gedocumenteerd. Hiervoor werd gebruik gemaakt van de indelingen opgesteld door Van Pruissen³⁸ wat betreft de flenstypes. Voor de onderhoeken is gebruik gemaakt van het werk van Warry.³⁹ Op onderstaande prent (Figuur 20) staan de voorkomende flens- en onderhoektypes aangeduid. Qua Flenstypes werden de vormen AA, AE, AF, BG en BH aangetroffen. In onderstaande grafiek (Figuur 19) staan de hoeveelheden weergegeven. Wat betreft de onderhoeken werd enkel het type Warry C vastgesteld. Dit type onderhoek dateert vooral vanaf de tweede helft van de 2de eeuw.⁴⁰ Dit bleek ook het geval te zijn aan de nabij gelegen site van de Patattestraat in Kester.⁴¹

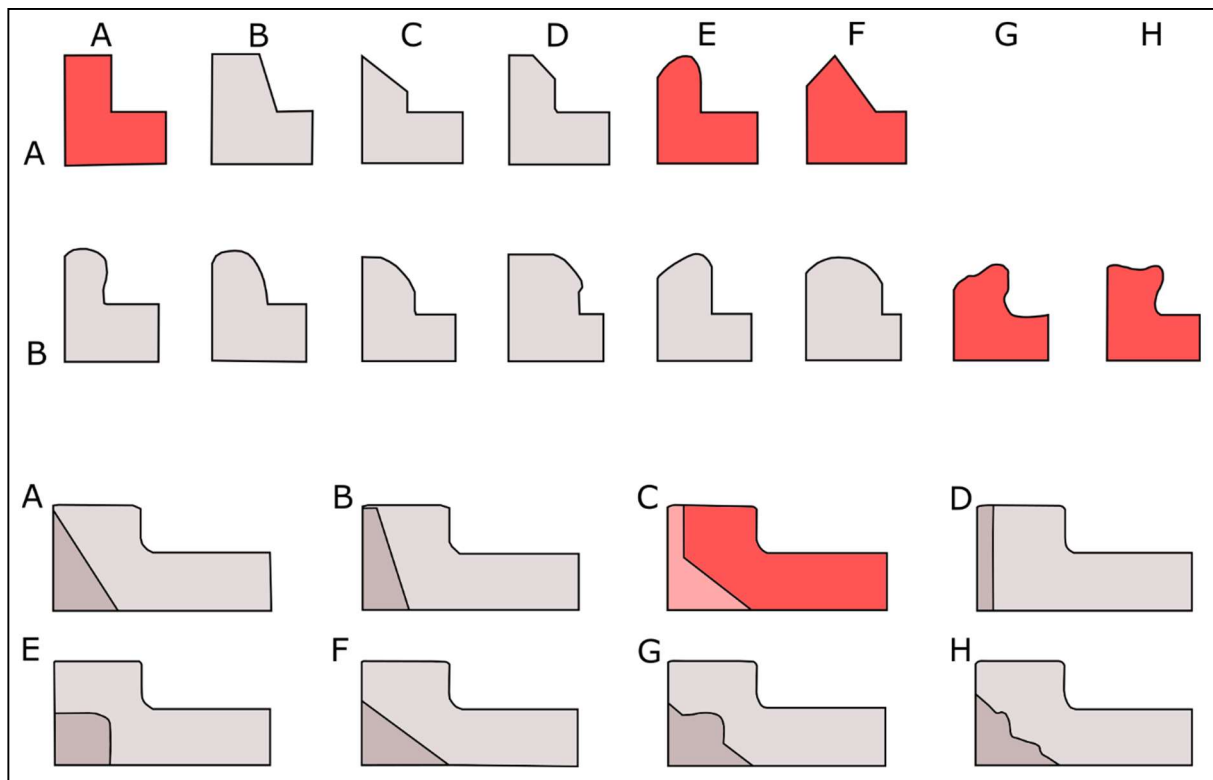
Figuur 19: Grafiek van aanwezige flenstypes

³⁸ VAN PRUISSSEN 2006

³⁹ WARRY 2006

⁴⁰ WARRY 2006, 63

⁴¹ DE GROOTE et al. 2017, 19

Figuur 20: Voorkomende flenstypes en onderhoeksnijdingen (in rood)

4.7.3 Conservatie en behandeling

De ingezamelde vondsten hebben geen conservatie of behandeling nodig.

4.7.1 Potentieel op kenniswinst

De ingezamelde vondsten hebben nog een potentieel op kenniswinst wanneer ze nog meer in detail bestudeerd worden. Ze kunnen ook vergeleken worden met de bouwkeramische vondsten gedaan op overige sites in Kester.

Ook werd er tijdens dit onderzoek maar een beperkt oppervlak onderzocht. Indien potentieel in de toekomst hier een groter oppervlak kan onderzocht worden, is het nuttig om deze bouwkeramische vondsten ook hierbij te betrekken.

4.8 Bewaring en deponering

Alle ingezamelde vondsten werden aan een basisregistratie, assessment en eventuele analyse onderworpen en voorlopig bewaard volgens de beschreven methoden in de Code van Goede Praktijk.

Op basis van de waardering van het vondstenbestand en de bepaling van de mogelijkheden tot exploitatie van kenniswinst kon bepaald worden dat alle vondsten bewaard dienen te blijven. De vondsten kennen een voldoende goede bewaring en leidden gedeeltelijk reeds in de context van dit onderzoek tot kennisvermeerdering. Aangezien deze vondsten nog informatiewaarde hebben en nog in een ruimer kader (meer specifiek: de Romeinse vicus van Kester) onderzocht kunnen worden, dienen ze bewaard te blijven. De vondsten worden gedeponeerd volgens de beschreven methode in de Code van Goede Praktijk.

De selectie gebeurde door de erkende archeoloog in samenspraak met de materiaalspecialisten en met goedkeuring van de zakelijkrechthouders en/of gebruikers van het archeologisch ensemble. Zakelijkrechthouders (dit zijn eigenaars, erfpachters, vruchtgebruikers, opstalhouders en leasinggevers) en gebruikers van een archeologisch ensemble moeten dit in één geheel bewaren, in goede staat behouden en beschikbaar houden voor wetenschappelijk onderzoek. Eigenaars kunnen zelf deze verantwoordelijkheid dragen of het ensemble overdragen aan een erkend onroerenderfgoeddepot. (zie artikel 5.2.1 en 5.2.2 van het Onroerenderfgoeddecreet).

5 Synthese onderzoeksresultaten

5.1 Datering en interpretatie van de archeologische site

5.1.1 Algemeen

De werfbegeleiding heeft interessante inzichten opgeleverd over de bodemopbouw en de archeologische resten op een perceel centraal binnen de vicus van Kester. Er is sprake van een bijzonder goed bewaarde bodemopbouw. Op de quartairgeologische kaart was zichtbaar dat de quartair sedimenten homogene of zeer weinig herwerkte eolische sedimenten betreffen, die vooral voorkomen op plateaus. Er is op de verbrokkelde Bt-horizont nog een E-horizont bewaard gebleven. Deze kent wel een scherpe overgang naar de Ap-horizont, maar er lijkt nauwelijks sprake van erosie op het terrein. De scherpe overgang duidt op enige antropogene herwerking van de top van de natuurlijke horizonten, vermoedelijk mede omdat het terrein intensief in gebruik is geweest in de Romeinse periode.

Deze Romeinse aanwezigheid uit zich door de verschillende typen sporen, die zijn aangetroffen tijdens de werfbegeleiding. De sporen vormen gezamenlijk een complexe spoorcombinatie, die onderdeel uitmaakt van één of meerdere percelen langs de Romeinse hoofdweg doorheen de vicus van Kester. Het gaat om restanten van meerdere gebouwen, zowel in houtbouw als steen(sokkel)bouw, met erlangs en op het achtererf clusters van kuilen en beerputten. De exacte ruimtelijke indeling is moeilijk te bepalen, aangezien er slechts een klein deel van het terrein is onderzocht, voornamelijk in smalle stroken. De bebouwing lijkt zich in het westelijk deel te situeren, dicht bij de Romeinse hoofdweg. Wellicht eindigde het achtererf ter hoogte van werkput 2. In deze put zijn geen sporen aangetroffen en in deze zone eindigt ook de vuile laag in werkput 6.

Het aardewerk dateert de sporen in de midden-Romeinse periode (70 tot 275 n. Chr.). Het materiaal is zonder uitzondering te interpreteren als huishoudelijk gebruiksaardewerk. Wellicht dat de natuursteenvondsten nog wijzen op artisanale activiteiten, maar het onderzoek is te beperkt om hier een goed beeld van te krijgen.

5.2 De onderzoeksresultaten in een ruimer archeologisch, historisch en cultureel kader

De geschiedenis van Kester gaat terug tot in de Romeinse periode en kan in verband gebracht worden met zijn ligging aan een kruispunt van twee Romeinse wegen. De vondsten en sporen tonen aan dat de nederzetting zich ontwikkelde vanaf de 1ste eeuw n. Chr. rond dit Romeinse kruispunt. Een dergelijke landelijke nederzetting die enkele centrumfuncties had voor de omgeving op religieus, economisch en/of administratief vlak wordt een vicus genoemd. Omwille van deze functies speelden deze nederzettingen een grote rol in het ontstaan en de verspreiding van de Gallo-Romeinse cultuur in onze gebieden. Geen enkele tot nu toe bekende vicus in Vlaanderen is echter voldoende onderzocht om een volledig inzicht te krijgen in dit type nederzetting en de rol die ze speelden voor onder meer de omliggende villae en boerderijen.⁴²

Het plangebied is centraal gelegen binnen de vicus van Kester, die als archeologische site beschermd is. Aan de hand van recent geofysisch en gravend onderzoek is een duidelijk beeld

⁴² INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023

verkregen van het oostelijke en westelijke deel van de vicus (Figuur 21). Net ten noorden van de aansluiting met de Voetbergstraat kan parallel aan de Edingsesteenweg het verloop van de Romeinse weg Bavay-Keulen herkend worden. Aansluitend op deze weg zijn veel rechthoekige, langwerpige woningen geplaatst die met de kopse kant tegen de weg aan staan. Deze woningen waren aan de straatkant vaak voorzien van een porticus en/of winkeltje terwijl de achterkant van het gebouw meer woonfuncties had. Achter de huizen konden rechthoekige erven herkend worden. Het huidige plangebied situeert zich ten oosten van onderzoekszone K3, aan de andere zijde van de Edingsesteenweg. Deze onderzoekszone laat op die locatie langs de weg veel sporen van bewoning zien. Waarschijnlijk kunnen de aangetroffen paalkuilen, uitbraaksporen en de poer eveneens in verband gebracht worden met bebouwing langs de weg. Vaak worden dit soort huizen Streifenhauser genoemd, maar op basis van de resultaten van de werfbegeleiding is geen bouwtype te bepalen.

Achter dit soort huizen is gewoonlijk een rechthoekig erf afgebakend, waarin zich nog waterputten, beerputten, stallen, spiekers of sporen van artisanale constructies kunnen bevinden. Dit is ook in het huidige plangebied het geval, als is geen erfafbakening waargenomen. Ook zijn diverse kuilen in de strook met sporen van gebouwen aanwezig. Of deze sporen binnen de woningen gelegen waren, of erlangs, is op basis van het onderzoek niet te bepalen. In hoeverre het erf richting het oosten doorliep, is moeilijk te bepalen. Op basis van de vondstlaag in werkput 6 en de lege werkput 2, werd vermoed dat dit globaal de oostelijke begrenzing van het erf kon zijn. Zeker in het westelijk deel van onderzoekszone K10 van het geofysisch onderzoek waren echter nog grote hoeveelheden sporen zichtbaar, die wijzen op intensief gebruik (Figuur 21). Verder oostelijk zijn mogelijk nog ovens en enclosures aanwezig. Vermoedelijk lopen de erven dus toch aanzienlijk verder door richting het oosten.

Net als de vondsten op nabijgelegen percelen, dateert het aardewerk van de opgraving vanaf de Flavische periode tot het einde van de 3de eeuw n. Chr. Meer specifiek te dateren materiaal heeft een datering vanaf de tweede helft of laatste kwart van de 2de eeuw, wat doet vermoeden dat de bewoning vooral vanaf deze periode intensief was.

46

5.3 Confrontatie met resultaten vooronderzoek

Bij het opstellen van de archeologienota was reeds duidelijk dat het plangebied zich in de kern van de Romeinse vicus van Kester situeerde, en dat het daarmee een groot wetenschappelijk potentieel had voor nieuwe inzichten over alle aspecten van de vici in dit deel van het Romeinse Rijk. Het huidige onderzoek bevestigt dit grote potentieel, al dient te worden vermeld dat het potentieel door de beperkte bodemingrepen niet volledig kon worden benut. De archeologische resten blijven verder in situ behouden, waarmee het potentieel op kenniswinst behouden blijft.

Er was wel één afwijking op de verwachtingen van het vooronderzoek. Op basis van controleboringen die werden uitgevoerd op het plangebied, werd het archeologisch relevante niveau op ca. 50-60 cm onder het maaiveld verwacht. Er werd echter geen rekening gehouden met het feit dat er uitbraaksporen en poeren van structuren in steen(sokkel)bouw aanwezig konden zijn, die zich hoger dan het sporenveld situeren. Aan de onderzijde van de ploeglaag tekenden sommige sporen zich reeds vaag af en was er ook nog een vondstniveau aanwezig. Daarmee werden er meer typen sporen en vondsten aangetroffen, dan vooraf verwacht werd. Hiermee dient ook rekening gehouden te worden bij toekomstige onderzoeken op nabijgelegen percelen.

5.4 Aanwezigheid archeologisch erfgoed na de opgraving

5.4.1 Niet opgegraven archeologisch erfgoed

Aangezien de opgraving het karakter had van een werfbegeleiding, is het terrein enkel onderzocht op locaties waar bodemingrepen plaatsvonden, tot de maximale diepte van deze bodemingrepen. Bij verreweg de meeste bodemingrepen kon het archeologisch niveau niet volledig worden onderzocht, en werd duidelijk dat er nog een (deels) intact sporenniveau aanwezig is met goed bewaarde sporen. Enkel ter hoogte van de aangelegde regenwaterputten en sceptische put is het archeologisch archief volledig verstoord. Deze ingrepen hadden echter maar een geringe oppervlakte, waardoor eigenlijk over het volledige terrein nog archeologische resten te verwachten zijn, voornamelijk uit de Romeinse periode.

5.5 Onderzoeksvragen: antwoorden

Bodem, stratigrafie en paleolandschap

- Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?

De natuurlijke bodem situeert zich op ca. 50 tot 60 cm onder maaiveld.

- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem, beschrijving + duiding?

Het beste overzicht van de waargenomen horizonten geeft profiel 2.1 in werkput 2, ongeveer centraal op het perceel. De bovenste 50 cm is geïnterpreteerd als Ap-horizont, waarin duidelijk een onderscheid te zien is tussen de toplaag met graszoden en de onderliggende recente akkerlaag. Deze heeft een scherpe overgang naar de natuurlijke bodemhorizonten, als is op deze hoogte wel sprake van enige bioturbatie. De bovenste natuurlijke laag betreft een E-horizont, bestaande uit lichtgele tot lichtbruine leem. Hieronder is een verbrokkelde Bt-horizont aanwezig, een bruin tot geel leempakket. Op ongeveer 1 m onder maaiveld situeert zich de geleidelijke overgang naar de C-horizont, die bestaat uit lichtbruin-gele leem.

- Wat was de genese van de bodemhorizonten?

Op de quartairgeologische kaart was zichtbaar dat de quartair sedimenten homogene of zeer weinig herwerkte eolische sedimenten betreffen, die vooral voorkomen op plateaus. In deze stabiele situatie kon een bodem ontstaan in deze eolische sedimenten, die ook zijn waargenomen tijdens het veldwerk: Zo zijn er nog een E- en Bt-horizont aanwezig op de C-horizont. Er is wel sprake van enige antropogene herwerking van de top van de natuurlijke horizonten, omdat het terrein intensief in gebruik is geweest in de Romeinse periode.

- Hoe kaderen de bevindingen omtrent de opbouw en de genese van de bodem binnen de kennis over het ruimere paleolandschap?

Het plangebied situeert zich aan de rand van een plateau. Nabijgelegen percelen, die onderzocht zijn, liggen meer op de helling. Hier is colluvium aanwezig en deze terreinen zijn ook opgehoogd, waardoor het archeologisch niveau zich aanzienlijk dieper bevindt. De bevindingen omtrent bodemopbouw zijn daarom moeilijk vergelijkbaar met die van onderzoeken in de omgeving.

- Wat is de relatie tussen de bodem, de landschappelijke context en de archeologisch sites?

Door het stabiele niveau, geringe erosie en goede bewaring van de bodemopbouw is het niet verwonderlijk dat ook het bodemarchief een goede bewaring kent. Niet alleen grondsporen waren goed bewaard, maar ook poeren en uitbraaksporen, die zich (hoger) in de Ap-horizont bevonden, zijn nog bewaard gebleven, al zijn ze soms aanzienlijk verstoord door ploegen. Het perceel centraal binnen de vicus van Kester zal ook landschappelijk gezien zeer geschikt zijn geweest voor bewoning.

- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?

De bodemopbouw is nog grotendeels intact. Enkel de oude A- en wellicht een deel van de E-horizont is opgenomen in de huidige Ap-horizont. Er is immers wel sprake van enige antropogene herwerking van de top van de natuurlijke horizonten, omdat het terrein intensief in gebruik is geweest in de Romeinse periode.

- Wat was de opbouw van de antropogene stratigrafie van het onderzoeksterrein? Komen deze bevindingen overeen met de omschrijving van de algemene stratigrafie van het terrein tijdens het proefputtenonderzoek?

De drie controleboringen lieten een antropogeen pakket op de natuurlijke gelaagdheid zien van 50 tot 60 cm dik. Dit komt overeen met de bevindingen tijdens de werfbegeleiding. Wel kan de basis van het antropogene pakket op het westelijk deel van het terrein geïnterpreteerd worden als vondstlaag.

- Wat is de relatie tussen de stratigrafie van het terrein en de verschillende sites (per occupatiefase)?

De sporen uit de Romeinse periode konden op verschillende niveaus aangetroffen worden. Dit heeft voornamelijk te maken met de relatief geringe diepte van de funderingselementen van steen(sokkel)bouw, dan met de stratigrafische opbouw van de site.

Sporen en structuren algemeen

- Wat is de aard van de vindplaats?

De vindplaats betreft een bewoningssite. Het gaat om restanten van gebouwstructuren en huishoudelijk en mogelijk artisanal gebruik van het terrein.

- Wat is de datering van de vindplaats en is er sprake van een fasering?

Het aardewerk dateert de vindplaats in de midden-Romeinse periode (70-275 n. Chr.). Gezien enkele oversnijdingen en verschillende typen van gebouwstructuren zal er zeker sprake zijn van een fasering in de bewoning. Het aardewerk is echter niet nauwkeurig genoeg te dateren om specifieke fases af te bakenen. Waarschijnlijk behoren de sporen van houtbouw tot de oudste fase en representeren de poer en uitbraaksporen restanten van jongere bebouwing, maar het is zeker mogelijk dat beide naast elkaar voorkwamen.

- Wat is de ruimtelijke inrichting (erven) van het terrein, eventueel in verschillende fasen?

De exacte ruimtelijke inrichting is moeilijk te bepalen, aangezien er slechts een klein deel van het terrein is onderzocht, voornamelijk in smalle stroken. De sporen betreffen restanten van meerdere gebouwen, met erlangs en op het achtererf clusters van kuilen en beerputten. De bebouwing lijkt zich in het westelijk deel te situeren, dicht bij de Romeinse hoofdweg. Wellicht eindigde het achtererf ter hoogte van werkput 2. In deze put zijn geen sporen aangetroffen en in deze zone eindigt ook de laag houtskool en verspreide vondsten in werkput 6.

- In hoeverre kunnen er gebouwplattegronden herkend worden en kunnen er uitspraken worden gedaan met betrekking tot de typen plattegronden en functionele en constructieve aspecten van de gebouwen?

Er konden geen volledige gebouwplattegronden herkend worden. Er zijn wel sporen aanwezig die wijzen op gebouwstructuren, zowel in houtbouw als in steen(sokkel)bouw.

- Wat is de vastgestelde bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?

De grondsporen kennen over het algemeen een goede bewaring. De sporen situeren zich deels onder een vondstlaag en zijn daarmee goed beschermd tegen ploegactiviteiten. Ze tekenen zich ook duidelijk af in de ondergrond en verschillende vullingen en paalkernen zijn nog goed herkenbaar. De uitbraaksporen en in mindere mate de poer kennen een eerder slechte bewaring. Deze sporen situeren zich in of direct onder de teelaarde en zijn daarom sterk onderhevig geweest aan landbouwactiviteiten, waardoor ze grotendeels zijn verploegd.

Vondstmateriaal

- Tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren de vondsten, wat is de vondstdichtheid en conserveringsgraad?

De vondsten zijn onder te verdelen in aardewerk, bouwkeramiek, natuursteen en metaal. Ook is nog een brokje mortel verzameld. De site kent een gemiddelde tot hoge vondstdichtheid, zeker in zones waar nog een vondstlaag bewaard is gebleven. Het materiaal is over het algemeen goed geconserveerd. Het aardewerk is relatief weinig gefragmenteerd en verweerd. De deklaag en versieringen zijn over het algemeen goed bewaard gebleven. Ook het bouwkeramiek kent een goede bewaring. Randen en oppervlaktes zijn weinig verweerd. Het metaal is eveneens goed geconserveerd. De diverse nagels zijn weinig onderhevig geweest aan corrosie, waardoor de vorm nog goed herkenbaar is.

Algemeen

- Hoe passen de resultaten van de opgraving binnen de beschermde archeologische site “de vicus van Kester”?

Het plangebied is centraal gelegen binnen de vicus, direct langs de Romeinse weg. Aan de hand van recent geofysisch en gravend onderzoek is een duidelijk beeld verkregen van het oostelijke en westelijke deel van de vicus. Aansluitend op de Romeinse weg zijn veel rechthoekige, langwerpige woningen geplaatst die met de kopse kant tegen de weg aan staan. Deze woningen waren aan de straatkant vaak voorzien van een porticus en/of winkeltje terwijl de achterkant van het gebouw meer woonfuncties had. Achter de huizen konden rechthoekige erven herkend worden. Het huidige plangebied situeert zich ten oosten van onderzoekszone K3, aan de andere zijde van de Edingsesteenweg. Deze onderzoekszone laat op die locatie langs de weg veel sporen van bewoning zien. Waarschijnlijk kunnen de aangetroffen paalkuilen, uitbraaksporen en de poer eveneens in verband gebracht worden met bebouwing langs de weg. Vaak worden dit soort huizen Streifenhauser genoemd, maar op basis van de resultaten van de werfbegeleiding is geen gebouwtype te bepalen.

Achter dit soort huizen is gewoonlijk een rechthoekig erf afgebakend, waarin zich nog waterputten, beerputten, stallen, spiekers of sporen van artisanale constructies kunnen bevinden. Dit is ook in het huidige plangebied het geval, al is geen erfafbakening waargenomen. Ook zijn diverse kuilen in de strook met sporen van gebouwen aanwezig. Of deze sporen binnen de woningen gelegen waren, of erlangs, is op basis van het onderzoek niet te bepalen. In hoeverre het erf richting het oosten door liep, is moeilijk te bepalen. Op basis van de vondstlaag in werkput 6 en de lege werkput 2, werd vermoed dat dit globaal de oostelijke begrenzing van het erf kon zijn. Zeker in het westelijk deel van onderzoekszone K10 van het geofysisch onderzoek waren echter nog grote hoeveelheden sporen zichtbaar, die wijzen op intensief gebruik. Verder oostelijk zijn mogelijk nog ovens en enclosures aanwezig. Vermoedelijk lopen de erven dus aanzienlijk verder door richting het oosten.

Net als de vondsten op nabijgelegen percelen, dateert het aardewerk van de opgraving vanaf de Flavische periode tot het einde van de 3de eeuw n. Chr. Meer specifiek te dateren materiaal heeft een datering vanaf de tweede helft of laatste kwart van de 2de eeuw, wat doet vermoeden dat de bewoning vooral vanaf deze periode intensief was.

6 Samenvatting

In mei 20023 heeft BAAC Vlaanderen bv een werfbegeleiding uitgevoerd op het perceel van Edingsesteenweg 284 te Kester (gemeente Gooik). De opdrachtgever plant op het terrein de realisatie van een nieuwbouwwoning. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden mogelijk vernietigd. Zodoende was een archeologische begeleiding van de bodemingrepen op het terrein noodzakelijk.

De werfbegeleiding heeft interessante inzichten opgeleverd over de bodemopbouw en de archeologische resten op een perceel centraal binnen de Romeinse vicus van Kester. Er is sprake van een bijzonder goed bewaarde bodemopbouw. Er is op de verbrokkelde Bt-horizont nog een E-horizont bewaard gebleven. Er lijkt nauwelijks sprake van erosie op het terrein.

De intensieve Romeinse aanwezigheid uit zich door de verschillende typen sporen die zijn gevonden. De sporen vormen gezamenlijk een complexe spoorcombinatie, die onderdeel uitmaakt van één of meerdere percelen langs de Romeinse hoofdweg doorheen de vicus van Kester. Het gaat om restanten van meerdere gebouwen, zowel in houtbouw als steen(sokkel)bouw, met erlangs en op het achtererf clusters van kuilen en beerputten. De exacte ruimtelijke indeling is moeilijk te bepalen, aangezien er slechts een klein deel van het terrein is onderzocht, voornamelijk in smalle stroken. De bebouwing lijkt zich in het westelijk deel te situeren, dicht bij de Romeinse hoofdweg. De kuilen en beerputten situeren zich op het achtererf.

Het aardewerk dateert de sporen in de midden-Romeinse periode (70 tot 275 n. Chr.). Het materiaal is zonder uitzondering te interpreteren als huishoudelijk gebruiksaardewerk. Wellicht dat de natuursteenvondsten nog wijzen op artisanale activiteiten, maar het onderzoek is te beperkt om hier een goed beeld van te krijgen.

De resultaten passen goed binnen de huidige inzichten met betrekking tot de vicus van Kester. Het plangebied situeert zich centraal binnen de vicus, in een zone waar met geofysisch onderzoek intensieve bewoning is vastgesteld aan beide zijden van de Romeinse hoofdweg. Ondanks de beperkte ingrepen heeft het onderzoek zodoende toch interessante inzichten opgeleverd over de aard en bewaring van de sporen in dit deel van de vicus.

7 Lijsten

7.1 Figurenlijst

Figuur 1: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op de orthofoto.....	6
Figuur 2: Profielkolom 2.1 (links) en 1.1 (rechts) met interpretatie.....	14
Figuur 3: Zicht op de afgegraven zone ter hoogte van de oprit (werkput 3, vlak 1), met binnen de afgegraven banen de verstoorde uitbraaksporen met veel tegulafragmenten.....	20
Figuur 4: Zicht op de uitbraaksporen S3002 (links) en S3001 (rechts).....	20
Figuur 5: De poer (S4003) van ijzerzandsteen.....	21
Figuur 6: De aangetroffen paalkuilen: links: S4004; rechts: S7004.....	22
Figuur 7: Het westelijk (boven), centraal (midden) een oostelijk deel (onder) van de coupe over S1002 en S1004 (onder).....	23
Figuur 8: Zicht op kuil S1005 in de funderingssleuf (vlak 2) in werkput 1.....	24
Figuur 9: Zicht op het zuidelijke profiel van kuil S3003.....	24
Figuur 10: De doorsnede van kuil S4005 in het westprofiel van werkput 4.....	25
Figuur 11: De sporen S7001 (onder) en 7002 (boven) in het vlak van werkput 7.....	26
Figuur 12: De gedeeltelijke coupe van de mogelijke beerput, S7002.....	26
Figuur 13: Zicht op S7003, met de rechthoekige vorm en de grote hoeveelheid verbrande leem in de bovenste laag.....	27
Figuur 14: S7005 in het vlak en het noordprofiel van werkput 7.....	28
Figuur 15: Impressie van de gevonden kuilen: midden links: S7003; midden rechts: S7005; onder S7006.....	29
Figuur 16: Fragment fibula (Vnr.14).	37
Figuur 17: Een mogelijk fragment van een aambeeldachtig voorwerp (vnr. 17).....	39
Figuur 18: Vnr. 17: De halfronde buitenkant (links) en de onderkant met inslagen (rechts).....	40
Figuur 19: Grafiek van aanwezige flenstypes.....	41
Figuur 20: Voorkomende flenstypes en onderhoeksnijdningen (in rood).....	42
Figuur 21: De locatie van de werfbegeleiding geprojecteerd op de kaart met resultaten en interpretatie van het geofysisch onderzoek (uit: WESEMAEL & NICHOLLS 2014).....	46

7.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal; 1:10.000; 30.06.2023).....	2
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 30.06.2023).....	3
Plan 3: Overzicht van de aangelegde werkputten op het terrein.....	10
Plan 4: Weergave van de bodemkundige profielregistraties (digitaal; 1:1; 31.08.2023).....	13
Plan 5: Algemeen sporenplan van het onderzoek (digitaal; 1:1; 31.08.2023).....	17
Plan 6: Weergave van de vlakhoogtes (digitaal; 1:1; 01.09.2023).....	18

7.3 Tabellenlijst

Tabel 1: Overzicht bodemingrepen.....	7
Tabel 2: Overzicht werkputten met oppervlaktes op vlak 1 en 2.....	9
Tabel 3: Spoortypes en aantallen.....	19
Tabel 4: Vondsten.....	30
Tabel 5: Geraadpleegde interne BAAC-specialisten.....	31
Tabel 6: Contexten met aantal scherven.....	32
Tabel 7: Aantal scherven en MAE per materiaalgroep.....	32

Tabel 8: Inventaris.....	36
Tabel 9: Overzicht van het aangetroffen natuursteen.....	38
Tabel 10: Aantallen en gewicht van het bouwkeramiek.....	41

8 Bibliografie

- DE CLERCQ, W. & DEGRYSE, M., 2008. The mineralogy and petrography of Low Lands Ware 1 (Roman lower Rhine-Meuse-Scheldt basin; the Netherlands; Belgium; Germany). *Journal of Archaeological Science*, 35, pp.448–458.
- DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN, 2023. Portaal. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/>.
- DERU, X., 1996. La céramique Belge dans le Nord de la Gaule. Caractérisation, Chronologie, Phénomènes Culturels et Economiques. *Publications d'Histoire de l'Art et d'Archéologie de l'Université Catholique de Louvain-La-Neuve*, LXXXIX.
- DERU, X., 2005. Les productions de l'atelier de potiers des <<Quatre Bornes>> aux rues-des-vignes (Nord). In *SFECAG Actes du congrès de Blois*. pp. 469–478.
- DUSAR, M., DREESSEN, R. & DE NAEYER, A., 2009. *Natuursteen in Vlaanderen, versteend verleden* Renovatie., Mechelen: Wolters Kluwer België NV.
- VAN GENECHTEN, B. & STEENHOUDT, M., 2022. *Archeologienota Gooik, Edingsesteenweg 284 (BAAC Vlaanderen Rapport 2314)*, Evergem.
- GEOPUNT VLAANDEREN, 2023. Catalogus. Available at: <https://www.geopunt.be/catalogus>.
- DE GROOTE, K. et al., 2015. Resten van Romeinse bewoning aangetroffen bij twee vondstmeldingen aan de Edingsesteenweg te Kester (Gooik, prov. Vlaams-Brabant). *Signa Romana*, 4, pp.81–98.
- DE GROOTE, K., 2014. *Resten van Romeinse vakwerkbouw aan de Edingsesteenweg te Kester (Gooik, prov. Vlaams-Brabant): Rapportage van een vondstmelding augustus 2013*, Brussel.
- DE GROOTE, K., MOENS, J. & CLERBAUT, T., 2017. *Onderzoeksrapport. Resten van een Romeinse villa in de Pattattestraat te Kester (Prov. Vlaams-Brabant)*, Brussel.
- HAZEN, P.L.M., 2020. *Romeinen en middeleeuwen aan beide zijden van de Bosbeek, VEC Rapport 97*, Geel.
- VAN HECKE, E. et al., 2010. *Atlas van België. Landschappen, platteland en landbouw*, Academia Press.
- HEEREN, S. & VAN DER FEIJST, L., 2017. *Fibulae uit de lage landen. Beschrijving, analyse en interpretatie van een archeologische vondstcategorie*, Amersfoort.
- HIDDINK, H., 2014. Romeins aardewerk van de Zuid-Nederlandse zandgronden. *Materiaal en methoden*, 2.
- INVENTARIS ONROEREND ERFGOED, 2023. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.

- DE KETELAERE, S. & JANSSENS, N., 2018. *Eindverslag Gooik, Kester-Edingsesteenweg 288, BAAC Vlaanderen Rapport 970*, Gent.
- LEROY, S., CORSIEZ, A. & FRONTEAU, G., 2012. L'atelier de potiers gallo-romain de Dourges (62) et son contexte régional. *Revue du Nord Hors Serie, Collection art et Archéologie*, 17, pp.125–151.
- DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. *Geomorfologische kaart van België 1:50000*, Leuven.
- VAN PRUISSSEN, C., 2006. *Roman ceramic building material from six sites in the Netherlands: An archaeometric study*, Amsterdam.
- STUART, P., 1963. *Gewoon aardewerk uit de Romeinse legerplaats en de bijbehorende grafvelden te Nijmegen, Beschrijving van de verzamelingen in het Rijksmuseum G.M. Kam te Nijmegen VI*, Leiden.
- VANVINCKENROYE, W., 1991. *Gallo-Romeins aardewerk van Tongeren. Publicaties van het provinciaal Gallo-Romeins Museum*, 44, Beringen.
- VERMEULEN, F., 1992. *Tussen de Leie en Schelde. Archeologische inventaris en studie van de Romeinse bewoning in het zuiden van de Vlaamse Zandstreek*.
- WARRY, P., 2006. Tegulae, Manufacture, typology and use in Roman Britain. *BAR British Series*, 417.
- VAN DER WERFF, J.H., THOEN, H. & VAN DIERENDONCK, R.M., 1997. Scheldevalleiamforen. Belgisch bier voor Bataven en Cananefaten? *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, Nieuwe reeks*, 51, pp.1–19.
- WESEMAEL, E. & NICHOLLS, J., 2014. *Geofysisch onderzoek op een aantal archeologische sites in de gemeente Gooik. Onderzoek voor de VLM-Regio Oost in het kader van het ruilverkavelingsproject (Aron Rapport 208)*, Sint-Truiden.
- WILLEMS, S., 2005. *Roman pottery in the Tongeren reference collection: mortaria and coarse wares*, Brussel.

9 Bijlagen

Bijlage 1. Sporenlijst

Bijlage 2. Vondstenlijst

Bijlage 3. Assessmenttabel aardewerk

Bijlage 4. Assessmenttabel metaal

Bijlage 5. Assessmenttabel natuursteen

Bijlage 6. Assessmenttabel bouwkeramiek